

Nr ewid. 28/2012/P/11/043/KGP
KGP-4101-01-00/2011

Informacja o wynikach kontroli

**REALIZACJA
PRZEZ POLSKĄ AKADEMIĘ NAUK
WNIOSKÓW POKONTROLNYCH NIK
DOTYCZĄCYCH GOSPODAROWANIA
WYBRANYMI SKŁADNIKAMI MAJĄTKU TRWAŁEGO**

MISJA

Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość o gospodarność i skuteczność w służbie publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej

WIZJA

Najwyższej Izby Kontroli jest cieszący się powszechnym autorytetem najwyższy organ kontroli państwowej, którego raporty będą oczekiwanym i poszukiwanym źródłem informacji dla organów władzy i społeczeństwa

Dyrektor Departamentu Gospodarki,
Skarbu Państwa i Prywatyzacji:

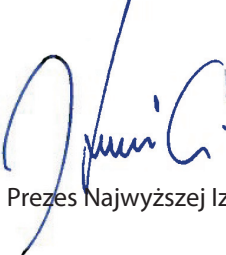
Andrzej Otrębski

Akceptuję:
Marian Cichosz

Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli

Zatwierdzam:
Jacek Jezierski

Prezes Najwyższej Izby Kontroli

dnia

13.04.2012

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
02-056 Warszawa
T/F +48 22 444 50 00

www.nik.gov.pl

1. WPROWADZENIE.....	4
2. PODSUMOWANIE WYNIKÓW KONTROLI.....	5
2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności	5
2.2. Synteza wyników kontroli.....	5
2.3. Uwagi końcowe i wnioski	7
3. WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI	8
3.1. Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych	8
3.2. Synteza wyników kontroli źródłowej.....	10
3.3. Istotne ustalenia kontroli	11
3.3.1. Przekazywanie Prezesowi Rady Ministrów uchwał organów Polskiej Akademii Nauk	11
3.3.2. Kompletowanie informacji w bazie danych dotyczących nieruchomości	12
3.3.3. Działania w celu dokonania kompleksowej wyceny nieruchomości i urealnienia danych w ewidencji księgowej.....	14
3.3.4. Warunki organizacyjne komórki Kancelarii PAN prowadzącej weryfikację danych dotyczących majątku	18
3.3.5. Analiza i ocena adekwatności majątku trwałego powierzonego jednostkom organizacyjnym PAN do faktycznych potrzeb tych jednostek	19
3.3.6. Proces przygotowania umów i decyzji przekazujących majątek Akademii jednostkom organizacyjnym.....	20
3.3.7. Wydatkowanie środków pozabudżetowych PAN.....	20
3.3.8. Zbywanie nieruchomości Polskiej Akademii Nauk.....	21
3.3.9. Dzierżawa gospodarstw rolnych w Górze i Kazuniu	21
3.3.10. Realizacja wniosków pokontrolnych skierowanych do Zakładu Działalności Pomocniczej w Warszawie	22
3.3.11. Udział PAN w realizacji wniosków pokontrolnych skierowanych do Instytutu Rozrodu Zwierząt i Badań Żywności w Olsztynie oraz Stacji Badawczej Rolnictwa Ekologicznego i Hodowli Zachowawczej Zwierząt PAN w Popielnie	23
3.3.12. Realizacja wniosków pokontrolnych przez Muzeum i Instytut Zoologii PAN w Warszawie	24
4. INFORMACJE DODATKOWE O PRZEPROWADZONEJ KONTROLI	26
4.1. Przygotowanie kontroli	26
4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli	26
5. ZAŁĄCZNIKI.....	28

Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, przeprowadziła, z uwzględnieniem kryteriów określonych w art. 5 ust. 1 ustawy o NIK², kontrolę realizacji przez Polską Akademię Nauk³ wniosków pokontrolnych NIK dotyczących gospodarowania wybranymi składnikami majątku trwałego. Kontrola została umieszczona w planie kontroli NIK pod nr P/11/043.

Głównym celem kontroli było zbadanie i dokonanie oceny, czy w Polskiej Akademii Nauk uporządkowano całość spraw związanych z gospodarowaniem majątkiem trwałym, czy opracowano strategię zarządzania tym majątkiem i czy strategia ta jest realizowana. Okres objęty kontrolą to 1 stycznia 2009 r. - 31 grudnia 2011 r.

W 2008 r. NIK, na zlecenie Sejmowej Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży⁴, przeprowadziła kontrolę gospodarowania wybranymi składnikami majątku trwałego Polskiej Akademii Nauk⁵. W wyniku kontroli, którą objęto Kancelarię PAN oraz dziewięć jednostek organizacyjnych PAN, ocenę negatywną sformułowano w odniesieniu do Kancelarii oraz trzech jednostek organizacyjnych. Działalność pozostałych jednostek oceniono pozytywnie, pomimo stwierdzonych uchybień lub nieprawidłowości. W 13 wystąpieniach pokontrolnych sformułowano łącznie 52 wnioski pokontrolne.

Kontrolą sprawdzającą, przeprowadzoną w okresie od 3 października do 30 grudnia 2011 r. objęto realizację wniosków pokontrolnych przez Polską Akademię Nauk oraz Muzeum i Instytut Zoologii PAN⁶. Instytut ten, oraz Zakład Działalności Pomocniczej PAN w Warszawie⁷, były także objęte kontrolą doraźną dotyczącą gospodarowania składnikami majątku trwałego, przeprowadzoną przez Delegaturę Najwyższej Izby Kontroli w Warszawie w 2009 r.⁸

¹ Dz.U. z 2012 r. poz. 82. Dalej: *ustawa o NIK*.

² tj. legalności, gospodarności, celowości i rzetelności.

³ Dalej: PAN lub Akademia.

⁴ Uchwała Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży z dnia 7 maja 2008 r.

⁵ P/08/174. Dalej: *kontrola źródłowa*.

⁶ Dalej: MiIZ.

⁷ Dalej: ZDP.

⁸ K/09/020.

2.1 Ogólna ocena kontrolowanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości⁹, ocenia podjęte na wniosek NIK działania Polskiej Akademii Nauk, zmierzające do uporządkowania gospodarki majątkiem trwałym, w tym opracowanie i realizację strategii zarządzania tym majątkiem. Spośród dziewięciu wniosków zawartych w wystąpieniu pokontrolnym NIK z dnia 31 stycznia 2009 r.¹⁰ cztery wykonane zostały w całości, trzy są w trakcie realizacji, a dwóch pozostałych nie wykonano. Najwyższa Izba Kontroli podkreśla, że obniżenie oceny ogólnej jest przede wszystkim wynikiem negatywnej oceny prowadzenia przez PAN księgowej ewidencji środków trwałych. W tym zakresie osiągnięty postęp jest dalece niewystarczający.

Niezależnie od przedstawionej wyżej oceny, w opinii NIK, działania podjęte przez PAN w zakresie objętym kontrolą, generalnie stanowią prawidłową realizację postulatów zawartych w Dezyderacie nr 8 Sejmowej Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży, skierowanym do Prezesa Rady Ministrów w sprawie oceny jakości gospodarowania składnikami majątku trwałego Polskiej Akademii Nauk, uchwalonym w dniu 27 sierpnia 2009 r.

2.2 Synteza wyników kontroli

1. W pełni zostały zrealizowane wnioski pokontrolne dotyczące:
 - przekazywania Prezesowi Rady Ministrów uchwał organów PAN [str. 11 *Informacji*],
 - niedopuszczenia do ponowienia się przypadków niezgodnego z obowiązującymi przepisami wydatkowania środków pozabudżetowych [str. 20-21 *Informacji*],
 - zapewnienia rzetelności postępowania w procesie zbywania nieruchomości Polskiej Akademii Nauk oraz wyeliminowania uchybień w stosowaniu wewnętrznych procedur tego zbywania [str. 21 *Informacji*],
 - rozważenia celowości dalszego wydzierżawiania gospodarstw rolnych w Kazuniu i Górze [str. 21 *Informacji*].
2. W trakcie realizacji są wnioski dotyczące:
 - możliwie szybkiego skompletowania niezbędnych informacji w bazie danych dotyczących nieruchomości; w ocenie NIK, pełna realizacja wniosku nastąpi dopiero z chwilą ujęcia w ewidencji wszystkich nieruchomości znajdujących się we władaniu PAN (po zakończeniu inwentaryzacji oraz po uzupełnieniu i zweryfikowaniu wszystkich informacji o tych nieruchomościach) [str. 12 – 14 *Informacji*],
 - przeprowadzenia analizy i oceny adekwatności majątku trwałego powierzonego jednostkom organizacyjnym PAN do faktycznych potrzeb tych jednostek; NIK pozytywnie oceniła przygotowanie i przyjęcie przez Prezydium PAN *Strategii gospodarowania nieruchomościami PAN*¹¹, zwracając jednak uwagę na konieczność dotrzymania ustawowych terminów w procesie uwłaszczania instytutów naukowych [str. 19 – 20 *Informacji*],
 - przyspieszenia procesu przygotowania umów i decyzji, na podstawie których jednostkom organizacyjnym PAN przekazywany jest majątek Akademii; w dniu 30 listopada 2011 r. spośród 61 instytutów PAN podlegających uwłaszczeniu, uwłaszczono tylko 14 (23%), w tym trzy już przed 2010 r.; Prezes PAN w 2010 r. wydał tylko trzy decyzje w tej sprawie, a w 2011 r. – siedem¹² [str. 20 *Informacji*].

⁹ W stosowanej przez NIK czterostopniowej skali ocen: pozytywna, pozytywna, pomimo stwierdzonych uchybień, pozytywna, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

¹⁰ Pismo nr P/08/174, KGP/41020/08.

¹¹ Dalej: *Strategia*.

¹² Jedna z decyzji uwłaszczeniowych obejmowała dwa instytuty wykorzystujące wspólnie nieruchomość.

3. Następujące wnioski pokontrolne nie zostały zrealizowane lub ich realizacja nie przyniosła zadowalających efektów:

- kontynuowanie działań w celu dokonania kompleksowej wyceny nieruchomości i urealnienia danych w ewidencji księgowej; księgi rachunkowe Akademii w tym zakresie nadal nie były prowadzone rzetelnie i zgodnie z *ustawą z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości*¹³ – nie wykazano w księgach rachunkowych niektórych zdarzeń gospodarczych (np. faktu sprzedaży nieruchomości), zaistniałych w poszczególnych okresach sprawozdawczych; brak było wyceny części aktywów trwałych [str. 14 – 18 *Informacji*]; z dwóch inwentaryzacji, przeprowadzonych w latach 2009-2011¹⁴, rozliczono tylko inwentaryzację z 2009 r. [str. 15 – 18 *Informacji*],
- zapewnienie niezbędnych warunków organizacyjnych umożliwiających właściwej komórce organizacyjnej Kancelarii PAN sprawne prowadzenie weryfikacji danych dotyczących majątku, przekazywanych w formie sprawozdań przez jednostki PAN; w ocenie NIK, pomimo starań, komórka ta w dalszym ciągu nie jest należycie przygotowana do sprawnego weryfikowania danych o majątku Akademii – nie zwiększono w sposób istotny zatrudnienia, wystąpiła duża fluktuacja kadr [str. 18 – 19 *Informacji*].

4. Wnioski pokontrolne skierowane do Zakładu Działalności Pomocniczej PAN w Warszawie w 2009 r. dotyczące naliczania odsetek od nieterminowo regulowanych należności z tytułu wynajmu pomieszczeń, dokonywania okresowych kontroli stanu technicznego wszystkich budynków PAN administrowanych przez Zakład oraz ich dokumentowania, a także kontynuowania działań zmierzających do dokonania wyceny nieruchomości PAN zarządzanych przez Zakład są realizowane, aczkolwiek nieprawidłowości i uchybienia stwierdzone w podjętych działaniach nie pozwalają na wyrażenie pozytywnej oceny [str. 22 *Informacji*].

5. Nierzetelnością było niewykonanie części wniosków pokontrolnych skierowanych do dwóch instytutów – Instytutu Rozrodu Zwierząt i Badań Żywności w Olsztynie oraz Stacji Badawczej Rolnictwa Ekologicznego i Hodowli Zachowawczej Zwierząt PAN w Popielnie. Przyczyną niewykonania wniosków (dotyczących odpowiednio: *podjęcia działań w celu usunięcia niezgodności między stanem rzeczywistym nieruchomości a ujawnionym w księgach wieczystych oraz dokonania z PAN rozliczenia środków finansowych uzyskanych w latach 2002 – 2007 z tytułu sprzedaży przez Stację lokali mieszkalnych i nieruchomości*) był brak należytej reakcji lub współdziałania ze strony Kancelarii PAN [str. 23 – 24 *Informacji*].

6. Muzeum i Instytut Zoologii PAN w Warszawie wykonało wnioski pokontrolne NIK zawarte w wystąpieniach z dnia 4 grudnia 2008 r.¹⁵ oraz z dnia 30 grudnia 2009 r.¹⁶ Oceny realizacji wniosków wystosowanych przez NIK w grudniu 2008 r. dokonano częściowo już w trakcie kontroli sprawdzającej w II półroczu 2009 r. W jej wyniku pozytywnie oceniono zrealizowanie czterech wniosków oraz bieżącą realizację dwóch pozostałych. Jednocześnie w wystąpieniu pokontrolnym z dnia 30 grudnia 2009 r. NIK wystosowała kolejne dwa wnioski pokontrolne, które – jak wykazała niniejsza kontrola – zostały zrealizowane. Nieprawidłowością było niedotrzymywanie terminów przeprowadzania okresowych kontroli stanu technicznego niektórych budynków (naruszenie art. 62 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. *Prawo budowlane*¹⁷) [str. 24 – 25 *Informacji*].

¹³ Dz.U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223 ze zm., dalej: *uor*.

¹⁴ Termin zakończenia inwentaryzacji w 2011 r. wyznaczono na dzień 31 grudnia 2011 r.

¹⁵ Sygn. LWA-41039-2-2008.

¹⁶ Sygn. LWA-4111-05-02/2009.

¹⁷ Dz.U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623 ze zm. Dalej: *Prawo budowlane*.

7. Finansowe rezultaty kontroli wyniosły 131 174 037,71 zł, w tym:

- środki trwałe (nieruchomości), które do dnia 31 grudnia 2011 r. nie zostały usunięte z ewidencji środków trwałych PAN, pomimo ich sprzedaży w 2010 r. oraz środki trwałe, które nie zostały ujęte w ewidencji środków trwałych po przejęciu przez PAN majątku po zlikwidowanej jednostce – 2 183 684,91 zł [str. 18 *Informacji*],
- oszacowane w jednej jednostce organizacyjnej PAN wartości różnic inwentaryzacyjnych, które powinny, a nie zostały rozliczone w księgach rachunkowych PAN – 47 900 zł [str. 16 *Informacji*],
- suma oszacowanych wartości 111 działek, bez ustalonej wartości początkowej, które do dnia 31 grudnia 2011 r. nie zostały wprowadzone do ewidencji środków trwałych PAN – 128 942 452,8 zł [str. 14 *Informacji*].

2.3 Uwagi końcowe i wnioski

Działania podjęte przez Polską Akademię Nauk w celu uporządkowania spraw związanych z gospodarowaniem majątkiem trwałym, w ocenie NIK są celowe, jednakże tempo prowadzonych prac nie jest zadowalające. Wyrażając tę ocenę NIK uwzględnia zarówno skalę zaniedbań, które w okresie objętym kontrolą powinny zostać usunięte, jak i obiektywne utrudnienia w sprawnym zrealizowaniu tych działań, m.in. wynikające z konieczności przeprowadzenia reorganizacji, wskutek wejścia w życie nowej ustawy o Polskiej Akademii Nauk.

W wyniku podjętych prac, liczba środków trwałych (nieruchomości) bez określonej wartości początkowej zmniejszyła się z 651 w dniu 24 września 2008 r., do 316 według stanu na dzień 13 grudnia 2011 r. Jednakże oznacza to, iż w dalszym ciągu blisko 16% spośród 1 995 pozycji środków trwałych PAN pozostawało bez wyceny (w 2008 r. było to ponad 32%). Najsilniej destrukcyjnie na rezultaty prac sanacyjnych oddziaływał brak rzetelnej współpracy pomiędzy poszczególnymi komórkami organizacyjnymi Kancelarii PAN, zajmującymi się gospodarką i ewidencją majątku trwałego. Brak ten najwyraźniej dostrzegalny jest na przykładzie dwóch ewidencji – księgowej ewidencji środków trwałych oraz ewidencji nieruchomości. Są to oddzielne, niepowiązane ze sobą zbiory informacji, z odrębnymi procedurami pozyskiwania danych, prowadzone przez różne komórki organizacyjne, które nie weryfikowały wzajemnie zapisywanych informacji.

Zgodnie z terminami określonymi w art. 70 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. *przepisy wprowadzające ustawy reformujące system nauki*¹⁸, pełne ustalenie zasobu nieruchomości PAN ma nastąpić do dnia 1 października 2013 r., a sporządzenie wykazu nieruchomości przeznaczonych do odpłatnego zbycia albo zrzeczenia się na rzecz Skarbu Państwa lub gminy – do dnia 1 października 2015 r. Przyjęta przez Prezydium PAN w dniu 17 kwietnia 2009 r. *Strategia gospodarowania nieruchomościami PAN* nie zawiera harmonogramów działań, pozwalających na monitorowanie postępów jej realizacji. W ocenie NIK, o ile obecne tempo prowadzenia stosownych prac nie ulegnie zdecydowanemu przyspieszeniu, terminy te mogą być zagrożone.

Mając na uwadze stwierdzone nieprawidłowości, NIK wystosowała do PAN dziewięć szczegółowych wniosków pokontrolnych, w głównej mierze dotyczących zintensyfikowania prac nad procesem porządkowania spraw związanych z zarządzaniem majątkiem trwałym. Niezależnie od nich NIK uznaje za konieczne podjęcie przez Kanclerza Polskiej Akademii Nauk pilnych i zdecydowanych działań zapewniających właściwe funkcjonowanie i rzetelną współpracę komórek organizacyjnych Kancelarii PAN odpowiedzialnych za bieżące gospodarowanie majątkiem trwałym.

¹⁸ Dz.U. Nr 96, poz. 620 ze zm. Dalej: *ustawa reformująca system nauki*.

3.1 Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych

W okresie objętym kontrolą obowiązywały dwa podstawowe akty prawne regulujące działalność PAN, jako państwowej instytucji naukowej:

- *ustawa z dnia 25 kwietnia 1997 r. o Polskiej Akademii Nauk*¹⁹,
- *ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk*²⁰.

Nowa *ustawa o PAN* weszła w życie z dniem 1 października 2010 r. na mocy przywołanej już *ustawy reformującej system nauki*, przy czym część przepisów (dotyczących wyposażania jej jednostek organizacyjnych w majątek niezbędny do prowadzenia działalności) weszła w życie z dniem 1 lipca 2010 r., a przepisy dotyczące finansów PAN – z dniem 1 stycznia 2011 r.

Zgodnie z *ustawą o PAN z 2010 r.* Prezes Rady Ministrów sprawuje nadzór nad PAN tylko w zakresie zgodności działania jej organów z przepisami ustawy, statutem Akademii lub statutami jednostek naukowych. Spod nadzoru Prezesa Rady Ministrów wyłączona została gospodarka finansowa Akademii. Prezes PAN przedstawia ministrowi właściwemu do spraw nauki roczne sprawozdanie finansowe wraz z opinią z badania sprawozdania finansowego (art. 5 ust. 1 *ustawy o PAN z 2010 r.*).

Organami PAN są Zgromadzenie Ogólne Akademii, Prezydium Akademii, Prezes Akademii oraz Kanclerz Akademii (art. 13 *ustawy o PAN z 2010 r.*). Kanclerz Akademii (zgodnie z art. 23-24 *ustawy o PAN z 2010 r.*) powoływany jest przez Prezesa Rady Ministrów na wniosek Prezesa PAN. Prowadzi on gospodarkę finansową Akademii, składa oświadczenia woli w zakresie zarządzania majątkiem i w zakresie budżetu oraz odpowiada za gospodarowanie mieniem i wynik finansowy. Kanclerz rozporządza składnikami aktywów trwałych Akademii o wartości rynkowej nieprzekraczającej równowartości w złotych kwoty 20 tys. euro. Powyżej tej kwoty wymagana jest zgoda Prezesa PAN. Do rozporządzania składnikami aktywów trwałych Akademii o wartości rynkowej przekraczającej równowartość w złotych 50 tys. euro, stosuje się przepisy art. 5a-5c ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. *o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa*²¹.

Obsługę administracyjną Akademii sprawuje Kancelaria Akademii podlegająca Prezesowi PAN. Bieżącą działalnością Kancelarii kieruje Kanclerz. Szczegółowe zadania Kanclerza Akademii i Kancelarii Akademii określa regulamin uchwalany przez Prezydium Akademii na wniosek Prezesa PAN (art. 26).

Podstawową jednostką naukową PAN jest instytut naukowy (art. 42), wyposażany przez Akademię z jej mienia w środki niezbędne do prowadzenia działalności określonej w statucie instytutu (art. 45). Wyposażenie polega na przeniesieniu prawa własności nieruchomości lub prawa użytkowania wieczystego gruntu w drodze decyzji administracyjnej Prezesa PAN.

W *ustawie o PAN z 2010 r.* wprowadzone zostały szczegółowe regulacje dotyczące majątku Akademii (art. 71-77). Jest on przeznaczony do realizacji ustawowych zadań PAN oraz na wyposażenie jednostek naukowych i innych jednostek organizacyjnych Akademii. Gospodarowanie mieniem powinno być celowe, gospodarne i oszczędne, zgodnie z wymogami racjonalnej gospodarki. Nieruchomości stanowiące mienie Akademii tworzą zasób nieruchomości. *Ustawa o PAN z 2010 r.* stanowi, iż gospodarowanie zasobem nieruchomości polega na prowadzeniu ewidencji, a także na przekazywaniu nieruchomości na realizację zadań statutowych jednostek naukowych i innych jednostek organizacyjnych Akademii oraz na podejmowaniu wszelkich decyzji i dokumentowaniu

¹⁹ Dz.U. Nr 75, poz. 469 ze zm. (obowiązywała do 31 grudnia 2010 r.) – dalej: *stara ustawa o PAN*.

²⁰ Dz.U. Nr 96, poz. 619 – dalej: *ustawa o PAN z 2010 r.*

²¹ Dz. U. Nr 106, poz. 493 ze zm.

wszelkich czynności zmierzających do utrzymania nieruchomości w stanie niepogorszonym, zgodnie z ich przeznaczeniem, jak również do uzasadnionego inwestowania w te nieruchomości.

Zgodnie z art. 70 ust. 1 *ustawy reformującej system nauki* Prezes PAN oraz dyrektorzy instytutów naukowych Akademii, w okresie 3 lat od wejścia w życie *ustawy o PAN z 2010 r.* mają ustalić zasób nieruchomości niezbędnych do realizacji zadań ustawowych oraz przeznaczonych na utworzenie rezerwy określonej w art. 71 ust. 3 *ustawy o PAN z 2010 r.* Najpóźniej w terminie 5 lat od wejścia w życie *ustawy o PAN z 2010 r.* mają natomiast zostać sporządzone i podane do wiadomości Prezesa Rady Ministrów, ministra właściwego do spraw nauki oraz ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa wykazy nieruchomości przeznaczonych do odpłatnego zbycia albo do przekazania na rzecz Skarbu Państwa lub gminy nieruchomości, które zostały uznane za zbędne do realizacji zadań ustawowych PAN oraz przeznaczonych na rezerwę, o której mowa w art. 71 ust. 3 *ustawy o PAN z 2010 r.*

Regulacje dotyczące finansów PAN zawarte są w art. 78-86 *ustawy o PAN z 2010 r.* Działalność Akademii finansowana jest z budżetu państwa i innych źródeł. Przychody z działalności gospodarczej, przychody ze sprzedaży, użytkowania rzeczy i praw majątkowych Akademii, darowizny, spadki i zapisy oraz środki finansowe pochodzące z innych źródeł mogą być przeznaczane m.in. na koszty utrzymania mienia PAN, w tym remonty, przebudowy lub rozbudowy i inne inwestycje oraz finansowanie zobowiązań publicznoprawnych i cywilnoprawnych. Środki te, niewydatkowane w danym roku, przechodzą na rok następny.

Zgodnie z art. 9 pkt 12 *ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych*²² Polską Akademię Nauk zalicza się do sektora finansów publicznych, podobnie jak i tworzone przez nią jednostki organizacyjne. Akademia prowadzi samodzielną gospodarkę finansową na podstawie planu finansowego, który uchwalany jest przez Prezydium Akademii na wniosek Prezesa PAN i podlega zatwierdzeniu przez ministra właściwego do spraw nauki. Instytuty również prowadzą samodzielną gospodarkę finansową, pokrywając koszty działalności z przydzielonych im środków publicznych na zasadach określonych w przepisach *ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki*²³, a także z innych pozyskiwanych środków.

Do dnia 31 grudnia 2010 r. szczegółowe zasady finansowania Akademii oraz gospodarki finansowej jej placówek naukowych były regulowane przez *rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad finansowania Polskiej Akademii Nauk oraz gospodarki finansowej jej placówek naukowych*²⁴. Od dnia 1 stycznia 2011 r. określa je natomiast *rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 grudnia 2010 r. w sprawie szczegółowego trybu finansowania i gospodarki finansowej Polskiej Akademii Nauk i jej instytutów naukowych*²⁵.

Rachunkowość

W kontrolowanej działalności mają zastosowanie przepisy *ustawy o rachunkowości*. W myśl art. 4 ust. 1 *uor* jednostki obowiązane są stosować przyjęte zasady (politykę) rachunkowości rzetelnie i jasno przedstawiając sytuację majątkową, finansową oraz wynik finansowy. Zgodnie z art. 28 *uor* aktywa i pasywa jednostki powinny być wyceniane według stanu na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego jednostki (dzień bilansowy).

²² Dz.U. Nr 157, poz. 1240 ze zm. Dalej: *ufp*.

²³ Dz.U. Nr 96, poz. 615 ze zm.

²⁴ Dz.U. Nr 162, poz. 1140.

²⁵ Dz.U. Nr 254, poz. 1707.

Prawo budowlane

Obiekty budowlane, co najmniej raz do roku, powinny być w czasie ich użytkowania poddawane, przez właściciela lub zarządcę, kontroli okresowej polegającej na sprawdzeniu stanu technicznego elementów budynku, budowli i instalacji narażonych na szkodliwe wpływy atmosferyczne i niszczące działania czynników występujących podczas użytkowania obiektu, instalacji i urządzeń służących ochronie środowiska oraz instalacji gazowych oraz przewodów kominowych (art. 62 ust. 1 *Prawa budowlanego*). Co najmniej raz na 5 lat, konieczne jest natomiast przeprowadzenie kontroli polegającej na sprawdzeniu stanu technicznego i przydatności do użytkowania obiektu budowlanego, estetyki obiektu budowlanego oraz jego otoczenia; kontrolą tą powinno być objęte również badanie instalacji elektrycznej i piorunochronnej w zakresie stanu sprawności połączeń, osprzętu, zabezpieczeń i środków ochrony od porażeń, oporności izolacji przewodów oraz uziemień instalacji i aparatów.

Zgodnie z art. 64 ust. 1 *Prawa budowlanego* właściciel lub zarządca jest obowiązany prowadzić dla każdego budynku oraz obiektu budowlanego niebędącego budynkiem, którego projekt jest objęty obowiązkiem sprawdzenia, książkę obiektu budowlanego, stanowiącą dokument przeznaczony do zapisów dotyczących przeprowadzanych badań i kontroli stanu technicznego, remontów i przebudowy, w okresie użytkowania obiektu budowlanego.

3.2 Synteza wyników kontroli źródłowej

Najwyższa Izba Kontroli przeprowadziła w drugiej połowie 2008 r. kontrolę gospodarowania wybranymi składnikami majątku trwałego Polskiej Akademii Nauk, którą objęto okres od października 1997 r.²⁶ do końca pierwszej połowy 2008 r. W jej wyniku oceniono negatywnie gospodarowanie majątkiem trwałym przez Polską Akademię Nauk. Kancelaria PAN, która była odpowiedzialna za zarządzanie składnikami tego majątku, nie dysponowała pełnymi informacjami o ilości i wartości nieruchomości pozostającymi we władaniu Akademii. Kancelaria PAN nie przeprowadziła pełnej inwentaryzacji składników majątkowych i nie była jej znana dokładna liczba budynków użytkowanych przez Akademię. Nie doprowadzono również do opracowania strategii zarządzania majątkiem trwałym PAN.

W procesie gospodarowania nieruchomościami dopuszczono do naruszeń przepisów *starej ustawy o Polskiej Akademii Nauk* oraz *uor*, niegospodarności oraz działań nierzetelnych. Dla 651 pozycji środków trwałych, ujętych w księgach rachunkowych PAN (ok. 32% pozycji ogółem), brak było danych dotyczących wartości ewidencyjnej.

Stwierdzono przypadki niezgodnego z art. 61 ust. 2 *starej ustawy o PAN* oraz § 5 ust. 3 *rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie szczegółowych zasad finansowania Polskiej Akademii oraz gospodarki finansowej jej placówek naukowych* wydatkowania w latach 2006 – 2007 i w pierwszej połowie 2008 r., środków zgromadzonych na koncie pozabudżetowym PAN, pochodzących głównie ze sprzedaży nieruchomości Akademii.

W odniesieniu do sześciu spośród dziewięciu skontrolowanych placówek PAN, wyniki kontroli stanowiły podstawę do sformułowania przez NIK oceny pozytywnej z nieprawidłowościami. W przypadku kolejnych trzech placówek NIK wydała ocenę negatywną.

W wyniku przeprowadzonych kontroli, w 13 wystąpieniach pokontrolnych sformułowano łącznie 52 wnioski pokontrolne zmierzające do usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości.

²⁶ Od czasu wejścia w życie przepisów *starej ustawy o PAN*.

3.3 Istotne ustalenia kontroli

3.3.1 Przekazywanie Prezesowi Rady Ministrów uchwał organów Polskiej Akademii Nauk

Zgodnie z zaleceniem zawartym w piśmie Kancelarii Prezesa Rady Ministrów z dnia 12 września 2008 r. przekazywanie uchwał organów kolegialnych PAN miało następować sukcesywnie. W toku kontaktów roboczych ustalono termin 14 dni od daty podjęcia uchwały. Dotrzymano go przy przekazywaniu 88 spośród 134 uchwał podjętych w latach 2009-2011. Po upływie więcej niż 14 dni doręczono 14 uchwał, w tym dwie z opóźnieniem – odpowiednio ok. 8 i 10 miesięcy, po otrzymaniu upomnienia ze strony KPRM. W przypadku pozostałych 32 uchwał terminu ich doręczenia nie można było ustalić, ze względu na nieprawidłowe oznaczanie pism lub nierzetelne prowadzenie w PAN stosownego rejestru korespondencji. Na przykład:

- z treści pisma nr GP-36/2009/wys. z dnia 17 grudnia 2009 r. wynika, że załącznikiem do niego są uchwały Zgromadzenia Ogólnego PAN nr 4-6/2009 podjęte w dniu 10 grudnia 2009 r. – pismo opatrzone stemplem z datą 18 grudnia 2009 r. i ręcznie dopisano numer nadania 3880; w dzienniku korespondencyjnym PAN w 2009 r. pod pozycją 3880 r. zostało natomiast zarejestrowane pismo z Gabinetu Prezesa z datą 20 października 2009 r.;
- trzem pismom przewodnim z dnia 31 maja 2010 r., 26 listopada 2010 r. i 14 grudnia 2010 r., przy których przesłano uchwały Zgromadzenia Ogólnego PAN odpowiednio: nr 1-4/2010 z 27 maja 2010 r., nr 8/2010 z 24 listopada 2010 r. oraz nr 9/2010 z dnia 9 grudnia 2010 r. nadano ten sam numer 4145; w dzienniku korespondencyjnym PAN pod pozycją 4145 w 2010 r. zostało zarejestrowane pismo (bez numeru) wychodzące z Gabinetu Prezesa z datą 25 listopada 2010 r.

W celu wyeliminowania problemów z ewidencjonowaniem przekazywanych uchwał, od stycznia 2012 r. uchwały organów kolegialnych PAN mają być przekazywane do KPRM bezpośrednio za pokwitowaniem, bez korzystania z systemu tzw. międzyresortowej wymiany korespondencji. NIK zwróciła jednak uwagę, że nowy system doręczania uchwał musi być zgodny z zasadami ustalonymi w *rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 2011 r. w sprawie instrukcji kancelaryjnej, jednolitych rzeczowych wykazów akt oraz instrukcji w sprawie organizacji i zakresu działania archiwów zakładowych*²⁷, a w szczególności z jego § 60 i § 61, zgodnie z którymi pisma na nośnikach papierowych ewidencjonowane są w rejestrze przesyłek, a ich wysyłka dokonywana jest przez punkt kancelaryjny.

Szef KPRM poinformował, że KPRM realizuje zadania nadzorcze Prezesa Rady Ministrów wynikające z przepisów *ustawy o PAN z 2010 r.* zgodnie ze stosownym wnioskiem NIK. W związku z tym wszystkie uchwały organów PAN przekazywane do KPRM są rejestrowane w odrębnym rejestrze oraz poddawane analizie pod kątem ich zgodności z obowiązującymi przepisami prawa. W wyniku tych analiz, spośród uchwał organów PAN podjętych w okresie od 1 stycznia 2009 r. do 30 września 2011 r., KPRM wystąpiła do Akademii o zmianę jednej uchwały Zgromadzenia Ogólnego PAN oraz czterech uchwał Prezydium PAN, których postanowienia – zdaniem KPRM – naruszały obowiązujące przepisy. Postulowane przez KPRM zmiany uchwał zostały dokonane przez organy PAN i nie zostały uchylone przez Prezesa Rady Ministrów.

²⁷ Dz.U. Nr 14, poz. 67.

3.3.2 Kompletowanie informacji w bazie danych dotyczących nieruchomości

Wypełniając dyspozycję art. 72 ustawy o PAN z 2010 r. Biuro Gospodarowania Nieruchomościami PAN²⁸ utworzyło ewidencję nieruchomości podzieloną na dwa odrębne zbiory danych, tj. bazę nieruchomości gruntowych (tzw. bazę gruntową) oraz bazę obiektów posadowionych na gruncie (tzw. bazę budynkową).

W bazie gruntowej, wbrew przepisowi art. 72 ust. 4 pkt 1 lit. e ustawy o PAN z 2010 r., przy oznaczaniu nieruchomości nie umieszczono informacji o tytule prawnym. Ustawodawca w art. 72 ustawy o PAN z 2010 r. nakazał określanie tytułu prawnego na podstawie danych z ewidencji gruntów i budynków, podczas gdy – zdaniem Kancelarii PAN – ewidencja ta nie stanowi wiarygodnego źródła takich informacji.

Zdaniem NIK, brak ustawowego odesłania do danych z ksiąg wieczystych nie powinien stanowić przyczyny rezygnacji z umieszczania w ewidencji nieruchomości PAN wymaganych prawem informacji. W takiej sytuacji – w ocenie NIK – celowym byłoby umieszczanie w ewidencji danych o tytule prawnym do nieruchomości pochodzących z dostępnych źródeł, w tym z ewidencji prowadzonych przez urzędy administracji publicznej, a następnie ich weryfikacja aż do usunięcia wszelkich ewentualnych rozbieżności.

Ponadto, w bazie gruntowej nie wykazywano informacji o liczbie działek ewidencyjnych tworzących nieruchomość (art. 72 ust. 4 pkt 1 lit. c ustawy o PAN z 2010 r.), gdyż – według Kancelarii PAN – w ustawie tej nie zdefiniowano pojęcia *nieruchomość*, a przyjęcie definicji z innych ustaw lub potocznego znaczenia, byłoby działaniem niecelowym. Zdaniem NIK, problem ten rozwiązany został przez uznanie, iż podstawową jednostką ewidencyjną w bazie nieruchomości PAN jest właśnie działka ewidencyjna.

Poza wskazanymi wyżej odstępstwami, pozostałe dane wpisane do bazy nieruchomości gruntowych były rzetelne. W dniu 6 października 2011 r. w bazie gruntowej wykazane były 1 853 działki ewidencyjne²⁹, o łącznej powierzchni 9,4 tys. ha. Baza liczyła 31 kolumn oraz 4 653 wypełnione wiersze dla poszczególnych obiektów, z których każdy powinien być opisany przez 31 różnych parametrów. Szczegółowo zbadano zapisy wylosowanych 50 pozycji według numeru porządkowego nieruchomości przyjętego w bazie. W grupie tej stwierdzono nieumieszczenie danych w ok. 2,5% pozycji, tj. w 13 pozycjach w kolumnie *podstawa nabycia*, w 18 pozycjach w kolumnie *podstawa użytkowania* oraz w siedmiu pozycjach w kolumnie *sąd prowadzący KW*. Te ostatnie informacje zostały uzupełnione jeszcze w trakcie trwania kontroli. W pozostałych przypadkach przyczyną braku informacji była niejednoznaczność lub brak stosownych zapisów w dokumentacji źródłowej.

W ocenie NIK, baza budynkowa wymaga uzupełnień, korekt już umieszczonych wpisów, a także weryfikacji zapisów z wynikami inwentaryzacji wykonywanej przez jednostki organizacyjne PAN³⁰. W dniu 6 października 2011 r. w bazie znajdowały się informacje o 1 633 obiektach, z których każdy powinien być standardowo opisany przez 28 cech. Dane do rejestru wprowadzono przede wszystkim na podstawie zgromadzonych w BGN umów użyczenia lub umów o zarządzanie nieruchomościami. Zbadano zasób informacji o 50 obiektach stwierdzając, że dla siedmiu z nich dane były niezgodne z dokumentacją źródłową. I tak, w jednej pozycji w kolumnie *nr budynku na działce wg wypisu z rejestrów budynków* wskazano numer, pomimo iż właściwy urząd nie prowadził ewidencji budynków.

²⁸ Dalej: BGN.

²⁹ W okresie tym nie została jeszcze zakończona i rozliczona inwentaryzacja prowadzona w PAN, w związku z czym ocena NIK nie dotyczy kompletności ujęcia w ewidencji wszystkich nieruchomości gruntowych.

³⁰ W 2011 r. czynności inwentaryzacyjne przeprowadzane były w tym samym czasie, w którym trwała kontrola NIK.

W 5 pozycjach nie wprowadzono oznaczenia w kolumnie *nr budynku na działce wg wypisu z rejestrów budynków*, pomimo iż prowadzone są kartoteki budynków dla tych obszarów. Ponadto, w jednej pozycji wprowadzono *kubaturę* 3 142 m³, zamiast 6 142 m³. W czterech przypadkach informacje skorygowano w toku kontroli, natomiast w odniesieniu do pozostałych, dokumentacja źródłowa nie pozwalała na umieszczenie wiarygodnych zapisów.

Opisy 47 obiektów w wylosowanej próbie nie zawierały łącznie 125 szczegółowych informacji³¹. Spośród nich 13 informacji uzupełniono w trakcie kontroli NIK, natomiast dla pozostałych BGN nie dysponowało dokumentami potwierdzającymi te dane lub posiadane dokumenty nie dawały podstaw do dokonania wiarygodnego wpisu. Najczęściej brakowało informacji charakteryzujących poszczególne budynki, takich jak powierzchnia (użytkowa, zabudowy), liczba kondygnacji, wskazanie dla konkretnego budynku informacji o figurowaniu w urzędowym rejestrze budynków oraz informacji o podstawie prawnej użytkowania. NIK zwraca uwagę, że brakujące dane np. o liczbie kondygnacji, powinny zostać pozyskane w wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji.

W ocenie NIK celowe byłoby ustalenie przez Kancelarię PAN zasad prowadzenia ewidencji nieruchomości, o której mowa w art. 72 *ustawy o PAN z 2010 r.*, a przede wszystkim określenie cech, które powinien posiadać obiekt podlegający wykazaniu w ewidencji (np. określony tytuł prawny lub rodzaj obiektu – w odniesieniu do bazy budynkowej). Ułatwiłoby to wyeliminowanie niekonsekwencji w zapisach i osiągnięcie spójności w sposobie prezentowania danych o poszczególnych obiektach. Wskazują na to poniższe przykłady.

- Zdaniem Kancelarii PAN, w ewidencji nieruchomości PAN wykazane są *wszystkie nieruchomości Akademii jako osoby prawnej, bez względu na ich status prawny, który de facto został w tej ewidencji określony. Nie są wykazywane nieruchomości, którymi jednostki organizacyjne dysponują na podstawie umów przez siebie zawieranych i nieruchomości stanowiące własność jednostek*. Jednakże w bazie budynkowej wykazano np. *lokal mieszkalny* stanowiący własność Gminy Kraków, wynajmowany przez PAN, a nie wykazano budynku przy ul. Lauriston 74 w Paryżu, wynajmowanego przez PAN (dla potrzeb Stacji Naukowej PAN w Paryżu) od firmy DHM SA³².
- W bazie budynkowej wykazywane są obiekty nie związane z gruntem (np. *dozorcówka*³³ w Instytucie Parazytologii) oraz obiekty niebędące budynkami (np. silosy, tunele foliowe, obiekty małej architektury – fontanny, zegar słoneczny).
- Dla określenia rodzaju budynku stosowano wiele terminów wraz z ich odmianami. Na przykład: dla określenia „*wiata*” – *wiata na narzędzia, wiata narzędziowa, wiata gospodarcza, wiata magazynowa*; dla terminu „*pałac*”: *pałac, pałac mieszkalny, pałac dworek, pałacyk, pałac Działyńskich, pałac Staszica*; dla pojęcia „*budynek gospodarczy*” – np.: *budynek gospodarczy (1 boks garażowy), budynek gospodarczy (do rozbiórki), budynek gospodarczy 1/2 cz., budynek gospodarczy - Stary trak, budynek gospodarczy – parniki, budynek gospodarczy – chlewik, budynek gospodarczy – magazyn - warsztat, wychowalnia kaczek*. Zdaniem NIK, o ile istnieje potrzeba opisowego charakteryzowania zaewidencjonowanych budynków, to jej zaspokojenie mogłoby nastąpić poprzez umieszczenie opisu w odrębnej pozycji, natomiast podstawowy wpis powinien być zgodny z uprzednio ustaloną terminologią (słownikiem) jednoznacznie określającą rodzaj obiektu (np. budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, etc.).

³¹ tj. 9,48% spośród łącznie 1 316 cech, które powinny zostać określone dla tych 47 obiektów.

³² Spółka z 97% udziałem PAN.

³³ Obiekt scharakteryzowany następująco: brak fundamentów *można go przesunąć*.

- Część danych o nieruchomościach nie została wprowadzona do ewidencji z uwagi na brak stosownego źródła informacji (np. brak kartoteki budynku czy księgi wieczystej nieruchomości). W te miejsca nie wpisywano jednak informacji, która jednoznacznie wyjaśniałaby przyczynę braku informacji np. w postaci zapisu *brak kartoteki, brak księgi wieczystej*. Według Kancelarii PAN wynikało to z *przyjętej metodyki*, lecz faktycznie była to jedynie utrwalona praktyka, gdyż stosownej metodyki formalnie nie przyjęto.

3.3.3 Działania w celu dokonania kompleksowej wyceny nieruchomości i urealnienia danych w ewidencji księgowej

Księgi rachunkowe

Działania podjęte przez PAN nie przyniosły zadowalających rezultatów i księgi rachunkowe Akademii w tej części nadal były nierzetelne i niezgodne z *uor*, w szczególności z przepisami rozdziału 4 w zakresie dotyczącym wyceny aktywów trwałych. Zgodnie z ustawą o rachunkowości za prowadzenie ksiąg rachunkowych odpowiada kierownik jednostki. W księgach rachunkowych nie wykazano niektórych zdarzeń, które występowały w poszczególnych okresach sprawozdawczych, co stanowiło naruszenie art. 20 ust. 1 oraz art. 24 ust. 1 *uor*.

Liczba środków trwałych bez określonej wartości początkowej zmniejszyła się wprawdzie z 651 w dniu 24 września 2008 r. do 316 według stanu na dzień 13 grudnia 2011 r., lecz w dalszym ciągu blisko 16% spośród 1 995 pozycji środków trwałych PAN³⁴ nadal pozostawało niewycenionych (w 2008 r. było to ponad 32%).

Na podstawie danych o wartościach gruntów (informacje pozyskiwane m.in. z Agencji Nieruchomości Rolnych oraz zawarte w operatach szacunkowych sporządzonych dla potrzeb rozporządzenia nieruchomością) wprowadzono do ksiąg rachunkowych wartości dla 32 działek w 2009 r. oraz dla 120 działek w 2010 r., w wyniku czego zwiększona została ewidencyjna wartość majątku PAN o 43 750,3 tys. zł w 2009 r. oraz o 399 291,2 tys. zł w 2010 r. Do dnia 15 grudnia 2011 r. nie zostały jednak ujęte w księgach rachunkowych dane dotyczące oszacowania wartości początkowej dalszych 111 działek gruntu będących w dyspozycji PAN – osoby prawnej, dokonanego przez pracowników BGN w czerwcu oraz w październiku 2011 r. Ich wartość oszacowano na 128 942 452,80 zł.

NIK odnotowując fakt stopniowego uzupełniania ksiąg rachunkowych PAN, negatywnie oceniła to, że rozpoczęcie stosownych prac niepotrzebnie uległo opóźnieniu i że były one prowadzone w zbyt wolnym tempie.

Przyczyną opóźnienia było dążenie do ustalenia, które podmioty uprawnione są do wyceny aktywów trwałych dla celów rachunkowych. Uzyskano trzy opinie, w tym Ministra Finansów³⁵, zgodne w konkluzjach, że dla celów bilansowych nie ma bezwzględnego obowiązku dokonywania wyceny nieruchomości przez rzeczoznawcę majątkowego (w trybie *ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami*³⁶). NIK zwraca uwagę, iż treść tych stanowisk stanowiła w praktyce

³⁴ W ewidencji księgowej, w odróżnieniu od ewidencji prowadzonej przez BGN, ujęte są tylko te nieruchomości, które pozostają we władaniu PAN jako osoby prawnej oraz instytucji PAN. Ewidencja prowadzona przez BGN obejmuje natomiast cały zasób nieruchomości, w tym pozostających we władaniu jednostek samobilansujących.

³⁵ Pismo z dnia 30 kwietnia 2009 r. Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Finansów Elżbiety Chojny-Duch. Pozostałe dwie opinie otrzymane zostały z Ministerstwa Infrastruktury oraz Izby Skarbowej w Warszawie (w ramach indywidualnej interpretacji podatkowej).

³⁶ Dz.U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651 ze zm. Dalej: *ustawa o gospodarce nieruchomościami*.

potwierdzenie reguł przyjętych już przez PAN w kolejnych *Zasadach (polityce) rachunkowości PAN* z 2005 r. i z 2011 r.

Prezes PAN w 2008 r. brak wycen i problemy z ich dokonaniem tłumaczył między innymi brakiem pieniędzy, szacując potrzeby w tym zakresie na ok. 5 mln zł. Środków tych Akademia, pomimo starań, nie otrzymała i faktycznie nie były one potrzebne. Poniesione przez PAN – osobę prawną koszty usług obcych na wyceny nieruchomości w latach 2008-2010 wyniosły bowiem 133,2 tys. zł, a więc były niewspółmierne małe w stosunku do zapotrzebowania oraz znikome w stosunku do kwoty ewidencyjnego wzrostu wartości majątku PAN (o ponad 443 mln zł).

Ewidencja środków trwałych

W latach 2009-2011 inwentaryzacją objęto 50 jednostek organizacyjnych PAN oraz PAN – osobę prawną. W 2009 r. zarządzono inwentaryzację w dziewięciu jednostkach, w 2010 r. w 30, a w 2011 r. w 12 jednostkach. Inwentaryzacjami objęto łącznie 4 458 składników majątku, w tym 1 641 działek gruntu i 1 361 budynków. Wyniki inwentaryzacji wykazały w 28 jednostkach 265 różnic inwentaryzacyjnych, o łącznej wartości 5 597,4 tys. zł, w znacznej mierze dotyczących środków trwałych w budowie lub inwestycji jednostek PAN w obce środki trwałe.

Inwentaryzacje wykonane w 2010 r. przez jednostki organizacyjne PAN, do czasu zakończenia czynności kontrolnych NIK, nie zostały rozliczone (nie zostały wyjaśnione różnice inwentaryzacyjne pomiędzy stanem rzeczywistym a wynikającym z ksiąg rachunkowych i nie wprowadzono do ksiąg rachunkowych stosownych zmian). Obowiązkiem tym wzajemnie obciążały się Kancelaria PAN i jednostki przeprowadzające spisy. Przyczyną był brak jasnych procedur określających między innymi tryb i sposób dokonywania rozliczenia inwentaryzacji, a także wskazania podmiotów odpowiedzialnych. W konsekwencji wykonane prace inwentaryzacyjne, niekiedy obejmujące dużą liczbę składników majątku, nie przyniosły oczekiwanych efektów. Nie zostały bowiem uzupełnione brakujące elementy w ewidencji księgowej środków trwałych (wartość początkowa) ani nie wykorzystano pozyskanych informacji do wprowadzenia nowych lub weryfikacji już istniejących zapisów w bazie nieruchomości PAN.

Na przykład, Centrum Astronomiczne im. Mikołaja Kopernika PAN³⁷, wykazało 10 ilościowych różnic inwentaryzacyjnych (nadwyżki), przy czym w żadnej z nich nie oszacowano wartości oraz jedną nadwyżkę inwentaryzacyjną (kamienica w Toruniu) z określoną wartością 423 200,77 zł. Instytut Biocybernetyki i Inżynierii Biomedycznej PAN³⁸ nie dokonał wyceny wartości początkowej trzech obiektów wykazanych w inwentaryzacji. Dyrektor CAMK wskazał, że *właścicielem nieruchomości użytkowanych przez CAMK pozostaje PAN. Dlatego inicjatywa wyceny brakujących nieruchomości oraz protokolarne ich ewentualne przekazanie Centrum leżała po stronie Akademii. Na problem niezgodności pomiędzy stanem przekazanym przez Akademię, a faktycznym nieruchomości użytkowanych przez CAMK, zwróciliśmy uwagę w piśmie z dnia 7 marca 2011 r. skierowanym do BGN. W związku z brakiem odpowiedzi z PAN różnice inwentaryzacyjne nie zostały rozliczone. Różnica w wartości średniowiecznej kamienicy w Toruniu wynikała z inwestycji poczynionych przez Centrum sfinansowanych ze środków własnych oraz dotacji inwestycyjnych.*

Władze IBiB zaniechały stosownych działań, gdyż *czekaliśmy na interpretację z Kancelarii PAN, jaka forma wyceny będzie najbardziej prawidłowa, żeby przyjąć jednolite zasady i wiarygodne źródła*

³⁷ Dalej: CAMK.

³⁸ Dalej: IBiB.

wyceny. Nie stwierdzono rozbieżności stanu faktycznego z zapisami umowy użyczenia (ewidencji pozabilansowej).

Dwa obiekty o wartości 47,9 tys. zł zakwalifikowane przez Instytut Maszyn Przepływowych w Gdańsku do ujęcia w ewidencji środków trwałych PAN, nie zostały wprowadzone do tej ewidencji do dnia 31 grudnia 2010 r. gdyż, jak wyjaśniono, *Instytut nie przekazał propozycji rozliczenia różnic inwentaryzacyjnych. Po przekazaniu tego rozliczenia, zostanie ono zweryfikowane i ujęte w ewidencji księgowej Akademii według stanu na dzień 31 grudnia 2011 r.*

Również w jednostkach samobilansujących się nie wprowadzono jednolitego sposobu postępowania przy przeprowadzaniu i rozliczaniu inwentaryzacji. Na przykład, w trakcie inwentaryzacji przeprowadzonej w Zakładzie Badania Ssaków w Białowieży, działki o nieokreślonej ówczesznie wartości wyceniono w oparciu o informację telefoniczną o cenie sprzedaży 1 m² gruntów uzyskaną w Urzędzie Gminy Białowieża, wprowadzając stosowne zapisy do ksiąg rachunkowych Zakładu. Inne jednostki – Dom Rencisty PAN w Konstancinie-Jeziornej i Zakład Działalności Pomocniczej w Warszawie przekazały natomiast do Kancelarii PAN³⁹ propozycje rozliczenia różnic inwentaryzacyjnych i oczekiwały na ich zaakceptowanie. NIK podzieliła – co do zasady – argumenty głównej księgowej PAN, iż *sprawa rozliczenia różnic inwentaryzacyjnych w jednostkach nieposiadających osobowości prawnej, należy do zakresu zadań komisji inwentaryzacyjnej, dyrektora jednostki i księgowej tej jednostki. Różnice powinny zostać rozliczone przez dyrektora jednostki, a w odniesieniu do wartości nieruchomości korekcie ulegnie decyzja o oddaniu w zarządzanie.* Jednakże brak reakcji głównej księgowej PAN na przekazane przez jednostki propozycje rozliczenia różnic inwentaryzacyjnych, przyczynił się do opóźnień w ostatecznym uporządkowaniu ksiąg rachunkowych.

Odnosząc się do powyższej sytuacji Kanclerz PAN stwierdził, że *opóźnienie we wprowadzaniu zmian do ewidencji księgowej i aktualizowaniu dokumentacji wynika ze specyfiki samego przedmiotu inwentaryzacji.* W ocenie NIK tego poglądu nie sposób podzielić. Brak rozliczenia różnic inwentaryzacyjnych stanowił naruszenie prawa, gdyż zgodnie z art. 27 *uor*, ujawnione w toku inwentaryzacji różnice między stanem rzeczywistym a stanem wykazany w księgach rachunkowych należy wyjaśnić i rozliczyć w księgach rachunkowych tego roku obrotowego, na który przypadał termin inwentaryzacji.

W 16 jednostkach organizacyjnych PAN nie przestrzegano harmonogramów czynności inwentaryzacyjnych, określonych przez dyrektorów tych jednostek. W jednym przypadku nie został zachowany termin wykonania inwentaryzacji, określony w decyzji Prezesa PAN⁴⁰ (31 grudnia 2010 r.).

W latach 2009-2010 spośród 30 jednostek organizacyjnych, w których przeprowadzono inwentaryzację, w dziewięciu nie dochowano terminów wynikających z harmonogramów spisów z natury, w 14 jednostkach przekroczone termin na przedłożenie wyników spisów dyrektorom tych jednostek, a w 16 nie dotrzymano terminu ustalenia różnic i przekazania ich do Kancelarii PAN. Dokumentację inwentaryzacyjną Stacji Badawczej Rolnictwa Ekologicznego i Hodowli Zachowawczej Zwierząt przesłano do Kancelarii PAN w dniu 15 marca 2011 r. Tłumaczono to dużą ilością obiektów podlegających spisowi, przy niewielkim zatrudnieniu. W ocenie NIK, okoliczności te nie mogą stanowić usprawiedliwienia przekroczenia terminu, gdyż były one znane w momencie zarządzenia inwentaryzacji, która trwała prawie siedem miesięcy.

³⁹ Odpowiednio 10 grudnia 2010 r. i 29 października 2010 r.

⁴⁰ Nr 24/2010 z dnia 25 maja 2010 r.

NIK zwróciła również uwagę, iż w niektórych jednostkach dokonywano zmian harmonogramów inwentaryzacji bez zmiany decyzji ustalającej te harmonogramy. W konsekwencji w dokumentacji inwentaryzacyjnej dwóch jednostek⁴¹ znajdowały się decyzje z dwoma załącznikami (harmonogramami) o różnej treści.

W Stacji Naukowej PAN w Wiedniu skład Komisji Inwentaryzacyjnej, wyznaczony w decyzji nr 3 dyrektora stacji, był niezgodny ze składem komisji wskazanym w arkuszu spisowym oraz w sprawozdaniu. W dokumentach tych wymienione były osoby, które tworzyły zespół spisowy, a nie komisję. NIK przyjęła wyjaśnienia dyrektora Stacji Naukowej, że do składu Komisji zostały początkowo wyznaczone osoby odpowiedzialne za spisywane składniki majątku oraz prowadzące ewidencję księgową, a powołanie nowej, niezależnej Komisji było utrudnione, ze względu na niewielką liczbę pracowników. Zdaniem NIK, zmiana ta powinna jednak być usankcjonowana stosowną nowelizacją decyzji nr 3.

Nierzetelnością było niewykorzystanie przez Kancelarię PAN wyników inwentaryzacji przeprowadzonej przez jednostki organizacyjne Akademii do aktualizacji i weryfikacji zapisów w ewidencji nieruchomości. Porównanie zapisów w tej ewidencji z wynikami inwentaryzacji przeprowadzonych w latach 2009-2010 wykazało rozbieżności. Ewidencja środków trwałych PAN oraz ewidencja nieruchomości są odrębnymi zbiorami informacji, z odrębnymi procedurami pozyskiwania danych, prowadzonymi przez różne komórki organizacyjne, które ze sobą nie współpracowały przy weryfikowaniu posiadanych informacji. Stąd zbiory te są nieskorelowane, występują rozbieżności w stosowanych nazwach oraz różnice w ilości obiektów. Na przykład:

- w Instytucie Niskich Temperatur i Badań Strukturalnych PAN m. in. wykazany w spisie inwentaryzacyjnym *magazyn chemiczny* w bazie budynkowej ujęty jest jako *budynek gospodarczy*; *magazyn gospodarczy* w bazie budynkowej ujęty jest jako *budynek nr 5C (magazyn wolnostojący, magazyn gospodarczy)*, *laboratorium + hala maszyn* w bazie budynkowej figurują jako *budynek nr 5A (laboratorium naukowe)*;
- w Instytucie Parazytologii PAN, w spisie wykazano m.in. dwa budynki inwentarskie, a w ewidencji budynkowej wykazano tylko jeden taki obiekt; w spisie znajduje się *budynek mieszkalny*, którego nie wykazano w bazie budynkowej; wykazano natomiast *budynek laboratoryjny*, którego nie ujawniono w trakcie spisu;
- w Stacji Badawczej Rolnictwa Ekologicznego i Hodowli Zachowawczej Zwierząt PAN spis z natury wykazał, że na działce nr 49/1 w Warnowie jest 39 obiektów, w tym: 29 budynków oraz 10 obiektów inżynierskich, a w bazie budynkowej wykazano tylko 19 budynków;
- w Stacji Naukowej PAN w Wiedniu w spisie wykazano dwa budynki (frontowy i oficyna), natomiast w bazie budynkowej figuruje jeden budynek.

Zdaniem NIK, podjęcie przez PAN decyzji o wdrożeniu nowego systemu informatycznego pod nazwą ERP-PAN, łączącego w sobie elementy obu ewidencji, może przyczynić się do sanacji istniejącego stanu rzeczy, o ile zostaną ustalone i będą ściśle przestrzegane zasady współpracy pomiędzy komórkami organizacyjnymi odpowiedzialnymi za ewidencję księgową oraz ewidencję nieruchomości, w tym także w samobilansujących się jednostkach organizacyjnych PAN.

W ewidencji księgowej środków trwałych PAN, według stanu na dzień 30 grudnia 2011 r. znajdowały się trzy obiekty, tj. działka nr 106 w Jerzwałdzie o wartości 79 800,00 zł, budynek gospodarczy o wartości

⁴¹ Zakład Badania Ssaków w Białowieży PAN, Zakład Biologii Antarktyki PAN.

brutto 1 428,49 zł oraz budynek o wartości brutto 7 767,13 zł, stanowiące nieruchomość sprzedaną przez Akademię w dniu 22 października 2010 r. Nieruchomość tę przed sprzedażą użytkowało Muzeum i Instytut Zoologii PAN. Główna Księgowa PAN wskazała, iż *środki te nie zostały zdjęte z ewidencji PAN z uwagi na fakt, że trwają czynności inwentaryzacyjne w MilZ. W związku z zarządzeniem nr 2/2011 Kanclerza PAN w MilZ w 2011 r. została przeprowadzona inwentaryzacja. Po dostarczeniu dokumentów ze spisu z natury wszystkie różnice inwentaryzacyjne zostaną wprowadzone do katalogu środków trwałych na zakończenie okresu sprawozdawczego 2011.* Jednak przywołana okoliczność nie ma znaczenia dla oceny legalności zaniechania, gdyż zgodnie z art. 20 ust. 1 oraz art. 24 ust. 1 *uor* księgi powinny być prowadzone rzetelnie, to jest odzwierciedlać aktualny stan majątku, a zdarzenia gospodarcze powinny być do nich wprowadzane w okresie, w którym nastąpiły. Skoro sprzedaży nieruchomości dokonano w 2010 r., to powinna być ona ujęta w księgach rachunkowych tego roku obrotowego.

W ewidencji środków trwałych PAN według stanu na dzień 30 grudnia 2011 r., nie wykazano takich środków trwałych jak budynek mieszkalny 1A w Białowieży przy ul. Waszkiewicza 1, rozdzielnia elektryczna główna przy ul. M. Skłodowskiej-Curie w Zabrze oraz budynek gospodarczo-garażowy na działce nr 258/6 w Michrowie. Obiekty te, znajdujące się w zarządzie trzech instytutów PAN, figurują w ewidencji prowadzonej w BGN (baza budynkowa). Ponadto, do dnia 30 grudnia 2011 r. w księgowej ewidencji środków trwałych nie zostały ujęte dwa obiekty wykazane w dokumentacji inwentaryzacyjnej Zakładu Działalności Pomocniczej w Łodzi, tj. budynek przy ul. Tylnej 3 o wartości ewidencyjnej 2 041 497,44 zł oraz przy ul. Piotrkowskiej 181 o wartości ewidencyjnej 53 191,85 zł. Po likwidacji tego zakładu w dniu 31 grudnia 2010 r. składniki jego majątku zostały przekazane do PAN i tam powinny zostać wprowadzone do ewidencji księgowej. Główna Księgowa PAN tłumacząc tę sytuację stwierdziła, że dane dotyczące 2011 r. są w ewidencji systematycznie uzupełniane.

3.3.4 Warunki organizacyjne komórki Kancelarii PAN prowadzącej weryfikację danych dotyczących majątku

W dniu 31 grudnia 2008 r. w Biurze Zarządzania Majątkiem⁴² pracowało 12 osób (w całej Kancelarii PAN zatrudnionych było 187 osób). Do 31 grudnia 2009 r. zatrudnienie w BZM wzrosło do 15 osób, a następnie (w dniu 31 grudnia 2010 r.) spadło do 14 osób. W trakcie trwania czynności kontrolnych (10 października 2011 r.) w Kancelarii PAN pracowało 208 osób, w tym 14 w BGN. Tak więc zatrudnienie w tej komórce, w relacji do ogółu pracujących w PAN, w praktyce nie uległo zmianie. Niekorzystny wpływ na pracę BZM, a następnie BGN, miała również fluktuacja kadr. W okresie objętym kontrolą z pracy odeszło sześć osób, a na ich miejsce przyjęto osiem. Pozytywnym natomiast elementem jest fakt przyjęcia do pracy osób posiadających kwalifikacje związane z zarządzaniem nieruchomościami. Pięcioro z nowo zatrudnionych osób ukończyło studia podyplomowe bądź miało licencje zawodowe w zakresie zarządzania nieruchomościami, pośrednictwa w obrocie nieruchomościami albo uprawnienia zawodowe do szacowania wartości nieruchomości. W Kancelarii PAN fluktuację kadr tłumaczono niskimi zarobkami wskazując, że *osoby o tych samych kwalifikacjach na wolnym rynku uzyskują wynagrodzenie blisko dwa razy wyższe od tego, jakie zaproponować może Akademia.*

W konsekwencji powyższych okoliczności weryfikacja danych o nieruchomościach przedstawianych przez jednostki organizacyjne ograniczała się na ogół do formalnego sprawdzenia zgodności danych przekazanych przez jednostkę z danymi zawartymi w dokumentacji źródłowej. W ograniczonym zakresie dokonywano natomiast oględzin w terenie, gdyż – jak wyjaśniła dyrektor BGN – wyjazdy

⁴² Komórka organizacyjna Kancelarii PAN funkcjonująca do 22 lutego 2011 r. Dalej: BZM.

do wszystkich jednostek sparaliżowałyby pracę biura. W ocenie NIK, dokonywanie oględzin w terenie byłoby jednak celowe. Wskazuje na to przykład 10 kontroli przeprowadzonych w jednostkach PAN (czterech w 2009 r. oraz sześciu w 2010 r.) w zakresie stanu formalno-prawnego nieruchomości, sposobu gospodarowania nimi oraz przestrzegania przepisów *Prawa budowlanego*. W tym zakresie kontrole spełniły swoją rolę. W ich trakcie nie dokonywano jednak, nawet na ograniczonej próbie, porównań ze stanem faktycznym danych ilościowych o nieruchomościach, zawartych w rocznych sprawozdaniach tych jednostek. W ocenie NIK, dokonywanie takich porównań, jako jednego ze stałych elementów kontroli, mogłoby przyczynić się do szybszej i pełniejszej weryfikacji rzetelności danych sprawozdawczych o nieruchomościach przekazywanych przez jednostki organizacyjne PAN.

3.3.5 Analiza i ocena adekwatności majątku trwałego powierzonego jednostkom organizacyjnym PAN do faktycznych potrzeb tych jednostek

Zgodnie z terminami określonymi w art. 70 ust. 1 i 2 *ustawy reformującej system nauki*, ustalenie zasobu nieruchomości ma nastąpić do dnia 1 października 2013 r., a sporządzenie wykazu nieruchomości przeznaczonych do odpłatnego zbycia albo zrzeczenia się na rzecz Skarbu Państwa lub gminy – do dnia 1 października 2015 r.

NIK pozytywnie ocenia opracowanie *Strategii gospodarowania nieruchomościami PAN*, przyjętej przez Prezydium PAN w dniu 17 kwietnia 2009 r. Zawiera ona propozycje kompleksowych działań w zakresie nieruchomości we władaniu PAN. NIK zwraca jednak uwagę, że *Strategia* nie zawiera żadnych szczegółowych harmonogramów realizacji poszczególnych przedsięwzięć, co może znacznie utrudniać sprawowanie kontroli zarządczej w tym zakresie. Ustalenie stosownych terminów mogłoby pomóc w monitorowaniu przebiegu poszczególnych procesów opisanych w *Strategii* – np. sprzedaży lokali mieszkalnych (z wyłączeniem budynków zabytkowych) lub przekazania gminom oraz Skarbowi Państwa budynków i lokali niesprzedanych.

NIK pozytywnie oceniła planowane działania restrukturyzacyjne Wydziału II Nauk Biologicznych i Rolniczych PAN, w wyniku których ma nastąpić przekazanie majątku PAN użytkowanego przez zakłady niebędące osobami prawnymi do instytutów, które są osobami prawnymi i będą mogły wykorzystać ten majątek do prowadzenia działalności naukowej. W dniu 14 listopada 2011 r. podjęto decyzję o włączeniu Zakładu Antropologii PAN we Wrocławiu do Wydziału Biologii i Hodowli Zwierząt Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu oraz Zakładu Biologii Antarktyki PAN w Warszawie do Instytutu Biochemii i Biofizyki PAN. W sprawie przyszłości Stacji w Popielnie oraz Ogrodu Botanicznego – Centrum Zachowania Różnorodności Biologicznej PAN w Warszawie Kolegium II Wydziału prowadziło negocjacje z zainteresowanymi stronami.

NIK zwróciła uwagę, iż do czasu zakończenia kontroli przygotowano tylko wstępne plany sprzedaży czterech spośród 11 funkcjonujących w strukturze PAN ośrodków z miejscami noclegowymi. Pełniły one funkcję pomocniczą i tylko częściowo były wykorzystywane do prowadzenia działalności statutowej PAN, w związku z czym nie będą mogły być przekazane na wyposażenie instytutów naukowych, bez zmiany ich przeznaczenia.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie oceniła przeprowadzenie przez PAN analizy wykorzystania posiadanych nieruchomości gruntowych, w wyniku której za zbędne uznano ponad 13% ich powierzchni. Według bazy ewidencji gruntów, w dniu 6 października 2011 r. PAN użytkował na terenie kraju 9 444,4 ha gruntów, z których 5 631,3 ha, użytkowanych przez 10 placówek naukowych PAN, należało do zasobu Agencji Nieruchomości Rolnych. Z informacji uzyskanych od dyrektorów tych

placówek wynika, że 1 263,4 ha to grunty zbędne. Na przykład, Zakład Doświadczalny Agrobiologii PAN w Baranowie użytkował w województwie warmińsko-mazurskim 2 591,8 ha gruntów o wartości ewidencyjnej 4 229,8 tys. zł. W dniu 10 maja 2011 r. Zakład poinformował Wiceprezesa PAN, że za zbędne uznał 837,13 ha gruntów wraz z zabudowaniami i może przeznaczyć je do sprzedaży.

3.3.6 Proces przygotowania umów i decyzji przekazujących majątek Akademii jednostkom organizacyjnym

W dniu 30 listopada 2011 r. spośród 61 instytutów PAN podlegających uwłaszczeniu⁴³ tylko 14 było uwłaszczonych, w tym trzy już przed 2010 r. W ocenie NIK stopień uwłaszczenia instytutów jest relatywnie niski. Jednakże intensyfikacja tego procesu tylko częściowo uzależniona jest od działań Prezesa PAN. Uwłaszczenie następuje bowiem na wniosek instytutu i w zakresie określonym przez instytut. Czynniki hamujące inicjatywy instytutów mogą być: konieczność określenia nieruchomości niezbędnych dla celów prowadzenia działalności statutowej, nieuregulowany stan prawny niektórych nieruchomości, zgłaszane roszczenia reprivatyzacyjne oraz koszty związane ze zgromadzeniem stosownej dokumentacji. Bodźce aktywujące natomiast, to korzyści, które przekonująco określił Dyrektor Instytutu Matematycznego PAN wskazując, że *posiadanie praw właścicielskich stanowi okoliczność sprzyjającą przy ubieganiu się o przyznanie środków finansowych z różnych źródeł, w szczególności przeznaczonych na budowę lub modernizację obiektów naukowych. Dysponowanie takimi prawami pozwala Instytutowi lepiej planować i realizować swoje zadania w sytuacji samodzielności i całkowitej odpowiedzialności finansowej za podejmowane działania i zobowiązania.*

Z ustaleń kontroli wynika, że proces uwłaszczeń jest kontynuowany, choć przebiega w ograniczonym tempie. W czasie trwania czynności kontrolnych w przygotowaniu były cztery kolejne decyzje uwłaszczeniowe. Według informacji uzyskanych przez NIK od dyrektorów 30 instytutów naukowych, siedmiu spośród nich złożyło już stosowne wnioski, a 22 zamierza uczynić to w najbliższym czasie. Tylko jeden instytut, Międzynarodowe Laboratorium Silnych Pól Magnetycznych i Niskich Temperatur PAN z Wrocławia, w najbliższym czasie nie przewiduje uwłaszczenia. Pięć spośród powyższych 30 placówek ma zbędne nieruchomości.

3.3.7 Wydatkowanie środków pozabudżetowych PAN

Na podstawie art. 30 pkt 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. *Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych*⁴⁴ znowelizowany został art. 61 ust. 2 *starej ustawy o PAN*. Zgodnie z nowym brzmieniem, począwszy od 1 stycznia 2010 r., PAN mógł przeznaczać środki pozabudżetowe na realizację zadań statutowych, a także na pokrycie kosztów utrzymania mienia oraz finansowanie zobowiązań związanych z tym mieniem. Z dniem 1 stycznia 2011 r. nastąpiła kolejna zmiana, wynikająca z wejścia w życie *ustawy o PAN z 2010 r.* Polegała ona na istotnym zreformowaniu zasad finansowania działalności Akademii. Zgodnie z nowymi regulacjami (art. 79 *ustawy o PAN z 2010 r.*) środki pozabudżetowe pozyskane przez PAN i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej zalicza się do przychodów i przeznacza na pokrycie kosztów działalności.

W latach 2009-2011 Prezydium PAN podjęło siedem uchwał w sprawie planu finansowego gospodarowania środkami pozabudżetowymi. W planach na lata 2009-2011 ujmowano tylko te pozycje,

⁴³ Z ogólnej liczby 70 instytutów. Z dziewięciu pozostałych, podlegających Wydziałowi I Nauk Humanistycznych i Społecznych PAN, siedem ma siedzibę w Pałacu Staszica, a więc nie podlegają uwłaszczeniu, natomiast dwa nie użytkują nieruchomości PAN.

⁴⁴ Dz.U. Nr 157, poz. 1241 ze zm.

które mogły być finansowane z konta pozabudżetowego. Zmiany w planach wynikały z bieżących potrzeb jednostek organizacyjnych. W przypadku wystąpienia wątpliwości co do możliwości pokrycia danego wydatku ze środków pozabudżetowych Akademia konsultowała się z Ministrem Finansów.

3.3.8 Zbywanie nieruchomości Polskiej Akademii Nauk

W okresie od dnia 1 stycznia 2009 r. do dnia 12 października 2011 r. PAN i jej jednostki organizacyjne dokonały zbycia 130 nieruchomości, w tym 124 mieszkań. W dniu 17 listopada 2011 r. w dyspozycji PAN pozostawało nadal 811 lokali mieszkalnych, przy czym w stosunku do 342 trwała procedura sprzedaży. Zdaniem NIK, celowe jest przedsięwzięcie działań zmierzających do przyspieszenia procesu sprzedaży mieszkań, gdyż generalnie nie są one niezbędne do realizacji ustawowych zadań Akademii. Szczegółowo zbadano 12 transakcji, nie stwierdzając nieprawidłowości.

3.3.9 Dzierżawa gospodarstw rolnych w Górze i Kazuniu

Gospodarstwo rolne w Górze

W dniu 17 października 2008 r. rozwiązana została, zawarta w 1978 r., umowa dzierżawy gospodarstwa rolnego o powierzchni 435,8 ha, położonego w miejscowości Góra. W latach 2009-2011, PAN osiągnęła zysk z niewydzierżawionych części gospodarstwa w Górze w kwocie 97 891,72 zł. Łączny przychód z tytułu udostępniania odpłatnie rolnikom łąk na pokos traw, sprzedaży działki 120/17 położonej w Górze oraz wynajęcia ekipie filmowej terenu z zabudowaniami na jeden dzień zdjęciowy to 187 840,3 zł, zaś poniesione wydatki z tytułu podatku od nieruchomości, podatku rolnego, leśnego oraz opłat rocznych z tytułu użytkowania wieczystego to łącznie 89 948,58 zł. W dniu 13 maja 2011 r. zawarto z osobą fizyczną, wybraną w drodze przetargu, nową umowę dzierżawy na okres 10 lat. Wydzierżawiono grunty o powierzchni 14,9 ha za czynsz dzierżawny w kwocie 6 408,30 zł brutto miesięcznie. Dla porównania, od 1 stycznia 2006 r. miesięczny czynsz dzierżawny dla wydierżawianego gospodarstwa PAN w Górze o powierzchni 411 ha wynosił tylko 66 072 zł rocznie. W PAN opracowano koncepcję zagospodarowania nieruchomości rolnych w Górze, zaakceptowaną przez Kanclerza PAN w dniu 27 października 2011 r. Przewiduje ona m.in. wydierżawienie gruntów rolnych, na których znajdują się łąki i pastwiska, „odrolnienie” niektórych działek z przeznaczeniem na działalność przemysłową oraz przekazanie Gminie Wieliszew części gruntów i lokali mieszkalnych, których nie chcieli kupić ich najemcy.

Gospodarstwo rolne w Kazuniu

Po kontroli NIK przeprowadzonej w 2008 r. zmienione zostały warunki umowy dzierżawy gospodarstwa o powierzchni 199 ha w Kazuniu, zawartej w dniu 28 października 1997 r. Na wniosek PAN, w listopadzie 2008 r., dzierżawca przedstawił plan produkcyjno-finansowy na lata 2009-2023. Na tej podstawie w dniu 28 stycznia 2009 r. umowę przedłużono o trzy miesiące do 28 kwietnia 2009 r., zwiększając czynsz dzierżawny z 50 858 zł do 64 800 zł rocznie. Przy kolejnym przedłużeniu, w dniu 28 kwietnia 2009 r. PAN określiła, że umowa obowiązuje do dnia uzyskania stanowiska Ministra Skarbu Państwa w sprawie nowej umowy dzierżawy. Dokonano również podwyższenia czynszu dzierżawnego do 74 000 zł. NIK zwróciła jednak uwagę, że o stanowisko do ministra w ogóle nie wystąpiono. Kancelaria PAN przygotowała także projekt zmiany umowy, m.in. poprzez ustalenie konkretnego terminu zakończenia jej obowiązywania oraz urealnienie czynszu. Rozważany jest również odmienny od dotychczasowego sposób zagospodarowania tej nieruchomości, w tym jej sprzedaż.

3.3.10 Realizacja wniosków pokontrolnych skierowanych do Zakładu Działalności Pomocniczej w Warszawie

ZDP od dnia 1 stycznia 2011 r. jest jednostką organizacyjną PAN prowadzącą samodzielną gospodarkę finansową na podstawie zatwierdzonego przez Prezesa PAN planu finansowego. W II półroczu 2009 r., po kontroli sprawdzającej w tym Zakładzie, NIK pozytywnie oceniła realizację czterech z siedmiu wniosków pokontrolnych, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości dotyczących naliczania odsetek od nieuregulowanych należności z tytułu wynajmu pomieszczeń przez jednostki organizacyjne PAN oraz niepełnej realizacji dwóch wniosków pokontrolnych dotyczących:

- dokonywania okresowych kontroli stanu technicznego wszystkich administrowanych przez Zakład budynków PAN,
- dokonania wyceny nieruchomości PAN administrowanych przez ZDP.

Ustalenia poprzedniej i obecnej kontroli sprawdzającej wskazują, że wnioski pokontrolne skierowane do ZDP są realizowane, jednak nieprawidłowości i uchybienia stwierdzone w tych działaniach nie pozwalają na wyrażenie pozytywnej oceny działań kierownictwa tego Zakładu.

W dniu 31 grudnia 2010 r. należności ZDP z tytułu najmu lokali mieszkalnych od 170 najemców wyniosły 1 080 912,57 zł, a naliczone odsetki od tych należności 65 696,66 zł. Od 1 stycznia do 30 września 2011 r. spłacono należności główne w kwocie 139 743,47 zł (12,9%) oraz 16 965,62 zł odsetek (25,8% naliczonej kwoty). Dyrektor ZDP wyjaśnił, że do najmu tych lokali stosuje się *ustawę o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gmin i o zmianie Kodeksu cywilnego*⁴⁵. Zdaniem dyrektora ZDP przepis art. 481 § 1 Kc nie nakazuje bezwzględnie wierzycielowi naliczania odsetek. Także na podstawie umów najmu lokali mieszkalnych ZDP nie był zobligowany do naliczania odsetek. Naliczane są odsetki od sumy pieniężnej tylko wtedy, gdy wynika to z czynności przed sądem albo orzeczenia sądu lub decyzji innego właściwego organu.

Zdaniem NIK, argumentacja ta jest nie do przyjęcia. Dyrektor ZDP jest kierownikiem jednostki sektora finansów publicznych i z tego tytułu zobowiązany jest do szczególnej dbałości o efektywność i skuteczność podejmowanych działań. Naliczanie i egzekwowanie odsetek za zwłokę w regulowaniu należności stanowi nie tylko źródło przychodów jednostki, ale także – co ważniejsze – jest środkiem prewencyjnym, mającym na celu zdyscyplinowanie najemców, zarówno lokali mieszkalnych, jak i użytkowych, do terminowego regulowania swoich zobowiązań. Tymczasem, jak wskazuje przykład budynku przy ul. Nowy Świat 72, zaległości w spłacie należności z tytułu najmu lokali użytkowych wyniosły na dzień 31 grudnia 2009 r. – 46 561,88 zł i do dnia 31 grudnia 2010 r. wzrosły do 49 161,01 zł, a do dnia 30 września 2011 r. do 52 232,56 zł. Tak więc należności według stanu na dzień 30 września 2011 r. stanowiły 112,2% kwoty wyliczonej na dzień 31 grudnia 2009 r.

Dyrektor ZDP, wbrew postanowieniom art. 62 ust. 1 pkt 1 lit. a i pkt 3 *ustawy Prawo budowlane*, nie zapewnił przeprowadzenia rocznych kontroli stanu technicznego sześciu administrowanych przez ZDP budynków w 2009 r. oraz siedmiu budynków w 2010 r. W dwóch przypadkach nastąpiło opóźnienie przeprowadzenia takich kontroli o co najmniej 200 dni, a w jednym przypadku o 111 dni. Dyrektor ZDP tłumaczył to brakiem pieniędzy, a w przypadku budynków zarządzanych przez wspólnoty mieszkaniowe – uchwałami tych wspólnot, zgodnie z którymi środki z funduszu remontowego skierowane były na inne pilne zadania remontowe lub usuwanie awarii.

⁴⁵ Dz.U. z 2005 r., Nr 31, poz. 266 ze zm.

3.3.11 Udział PAN w realizacji wniosków pokontrolnych skierowanych do Instytutu Rozrodu Zwierząt i Badań Żywności w Olsztynie oraz Stacji Badawczej Rolnictwa Ekologicznego i Hodowli Zachowawczej Zwierząt PAN w Popielnie

W wystąpieniu pokontrolnym z dnia 28 października 2008 r. NIK skierowała do dyrektora Instytutu Rozrodu Zwierząt i Badań Żywności w Olsztynie wnioski o:

- *uzyskanie od PAN prawa do dysponowania nieruchomościami, które nie zostały przejęte na podstawie umowy użyczenia,*
- *podjęcie działań w celu usunięcia niezgodności między stanem rzeczywistym nieruchomości, a ujawnionym w księgach wieczystych.*

Wniosek o uzyskanie prawa do korzystania z nieruchomości został wykonany. W dniu 20 sierpnia 2010 r. zawarto umowę użyczenia m.in. budynków laboratorium i zwierzętarni w Olsztynie przy ul. Tuwima 10 oraz budynku laboratorium przy ul. Bydgoskiej 7. W umowie tej dane o powierzchni powyższych obiektów różniły się jednak znacznie od tych, które wykazane zostały w odpisach z ksiąg wieczystych. I tak, w umowie wskazano, że budynek przy ul. Tuwima 10 ma powierzchnię 2 680 m², podczas gdy z odpisu księgi wieczystej sporządzonego na dzień 5 maja 2009 r. wynika, iż ma on tylko 802,6 m². Dla budynku przy ul. Bydgoskiej 7 odnośne dane to 295,10 m² oraz 175,5 m². Do czasu zakończenia kontroli rozbieżności tych nie usunięto, co oznacza, że drugi z wymienionych powyżej wniosków nie został zrealizowany. NIK ocenia to jako nierzetelność. Kancelaria PAN argumentowała, że trwają w tym zakresie stosowne czynności. NIK zwróciła jednak uwagę, że w odniesieniu do budynku przy ul. Bydgoskiej 7 dopiero w czerwcu 2011 r. Kancelaria PAN wystąpiła o dokumentację, na podstawie której możliwe będzie złożenie wniosku o sprostowanie wpisu do księgi wieczystej.

W wystąpieniu pokontrolnym z dnia 30 listopada 2008 r. NIK wnioskowała do dyrektora Stacji Badawczej Rolnictwa Ekologicznego i Hodowli Zachowawczej Zwierząt w Popielnie o:

- *dokonanie z PAN rozliczenia środków finansowych uzyskanych w latach 2002 – 2007 z tytułu sprzedaży przez Stację lokali mieszkalnych i nieruchomości,*
- *podjęcie skutecznych działań w celu sprzedaży lokali mieszkalnych administrowanych przez Stację, jak również zbycia przez PAN zbędnych dla Stacji składników mienia.*

Należność PAN od Stacji nie została rozliczona, ponieważ uzyskane środki ze sprzedaży mieszkań za okres 2002-2007 zostały wykorzystane na działalność bieżącą, a obecna sytuacja finansowa – zdaniem Kancelarii PAN – nie pozwala jednostce na oddanie tych pieniędzy. Wniosek NIK nie został więc wykonany.

Stacja uznała za zbędne 140 działek gruntu o łącznej powierzchni 354,74 ha. Ich wykorzystaniem nie były zainteresowane inne jednostki PAN. W celu zagospodarowania tych nieruchomości przygotowano projekty dwóch uchwał Prezydium PAN w sprawie wyrażenia zgody na sprzedaż prawa użytkowania wieczystego 11 działek gruntu oraz przygotowano projekty dwóch opinii, które zostały skierowane do Prezesa PAN i jednocześnie do Kanclerza PAN w sprawie możliwości zbycia praw użytkowania wieczystego tych działek. Jest to działanie realizujące wniosek NIK, aczkolwiek tempo prac w tym zakresie nie jest zadowalające.

W tej kwestii konieczne jest jednak zwrócenie uwagi na możliwe nierzetelności w wycenie działek przeznaczonych do sprzedaży. W dniu 1 października 2008 r. PAN wystąpiła do Ministra Skarbu Państwa o wyrażenie zgody na zbycie prawa użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowej użytkowanej przez Stację, składającej się z czterech działek o łącznej powierzchni 0,57 ha. Minister Skarbu Państwa w dniu 29 grudnia 2008 r. odmówił wyrażenia zgody wskazując, iż w toku wyceny

nieruchomości uchybiono zasadom dobrej praktyki. Podstawą określenia ceny sprzedaży powinna być wartość rynkowa nieruchomości (prawo do nieruchomości). Tymczasem – zdaniem MSP – w wyniku nieuprawnionego zastosowania współczynnika korygującego zmniejszono wycenę, a tym samym nie określono wartości rynkowej. Powyższa uwaga MSP, w ocenie NIK, zachowuje swoją aktualność i powinna być szczególnie brana pod uwagę przy określaniu wartości tych nieruchomości, których zbycie nie wymaga zgody ministra.

3.3.12 Realizacja wniosków pokontrolnych przez Muzeum i Instytut Zoologii PAN w Warszawie

Realizując wnioski pokontrolne zawarte w wystąpieniu pokontrolnym z dnia 30 grudnia 2009 r. Instytut dokonał wyceny nieruchomości użyczonych przez PAN, tj. działki o powierzchni 0,1 ha w miejscowości Jerzwałd w gminie Zalewo, działki o powierzchni 1,1662 ha w miejscowości Łomna-Las w gminie Czosnów oraz 5 nieruchomości gruntowych o łącznej powierzchni 1,5770 ha położonych w Gdańsku przy ul. Nadwiślańskiej 108. Instytut wyegzekwował zaległe należności z tytułu wynajmu części nieruchomości przy ul. Wilczej 64 w Warszawie, przy czym na koniec 2009 r. jak i 2010 r. nie wystąpiły zaległe należności z tytułu wynajmu bądź dzierżawy części powyższej nieruchomości. Przeprowadzono ponadto inwentaryzację rzeczowych składników majątku trwałego w terminach ustalonych przez PAN⁴⁶.

Częściowo zrealizowano wniosek dotyczący przeprowadzania okresowych kontroli stanu technicznego wszystkich budynków w terminach przewidzianych w *Prawie budowlanym*. W 2010 r. Instytut wykonał roczne kontrole, o których mowa w art. 62 ust. 1 pkt 1 litera a) tej ustawy, jedynie w trzech spośród dziewięciu budynków, którymi zarządzał. Brak kontroli w sześciu pozostałych budynkach, tłumaczono ograniczonymi środkami finansowymi. Zdaniem NIK kwota 5 200 zł⁴⁷ na wykonanie przeglądu pozostałych sześciu budynków, nie przekraczała jednak możliwości finansowe Instytutu.

Najwyższa Izba Kontroli zwróciła uwagę na opóźnienia w regulowaniu opłat za wynajem bądź dzierżawę części nieruchomości przy ul. Wilczej 64 w Warszawie. W 2009 r. Instytut odpłatnie wynajmował część tej nieruchomości (pomieszczenia, miejsca parkingowe, powierzchnia dachu itp.) 12 podmiotom na podstawie 20 zawartych umów, natomiast w 2010 r. 13 podmiotom, również na podstawie 20 umów. Płatności z tego tytułu miały być dokonywane do dziesiątego dnia każdego miesiąca lub zgodnie z terminem określonym na fakturze⁴⁸.

Szczegółowemu badaniu pod względem terminowości uiszczenia poddano opłaty dokonywane w latach 2009–2010 na podstawie dwóch umów. Kontrola wykazała, że spośród 30 płatności, w których wynajmujący zobowiązani byli uiścić łącznie kwotę 10 568,3 zł, tylko w 11 przypadkach (na kwotę 3 300 zł) zobowiązania zostały uregulowane terminowo. Zwłoka w dokonywaniu płatności w 2009 r. wyniosła od jednego do 90 dni, a w roku 2010 od jednego do 117 dni. Instytut nie naliczał nieterminowo wpłacającym najemcom odsetek ustawowych za opóźnienia w zapłacie. Łącznie w latach 2009–2010 z tytułu opóźnień w płatnościach wynikających z powyższych dwóch umów powinny zostać naliczone odsetki w kwocie 61,6 zł.

⁴⁶ Decyzja Kanclerza PAN z dnia 31 maja 2011 r. w sprawie przeprowadzenia w 2011 r. inwentaryzacji mienia nieruchomego w Akademii drogą spisu z natury.

⁴⁷ Kwota oszacowana przez Instytut w 2011 r. na podstawie otrzymanej oferty.

⁴⁸ Wynikającym z zapisów Umowy.

Zaniechanie naliczania odsetek związane było z trudnościami kadrowymi w dziale księgowości Instytutu, który w tym czasie musiał rozliczać duże projekty finansowane ze środków Unii Europejskiej. NIK zwróciła jednak uwagę na potrzebę należytej staranności w działaniach związanych z egzekwowaniem terminowego regulowania opłat z tytułu najmu bądź dzierżawy. Wyliczona powyżej kwota 61 zł jest wprawdzie relatywnie niewielka, tym niemniej naliczanie odsetek w przypadku najemców notorycznie opóźniających się z płatnościami powinno być stosowane, gdyż spełnia funkcję prewencyjną.

4.1 Przygotowanie kontroli

Przygotowując niniejszą kontrolę, założono wykorzystanie w niej wyników kontroli doraźnych (sprawdzających) przeprowadzonych w Zakładzie Działalności Pomocniczej PAN oraz w Muzeum i Instytucie Zoologii PAN⁴⁹. Kierując się przekonaniem, iż najważniejsze działania, wpływające na całość gospodarki nieruchomościami PAN, podejmowane są właśnie w Kancelarii PAN, założono ograniczenie podmiotowe niniejszej kontroli do Kancelarii Polskiej Akademii Nauk i jednego tylko instytutu, kierując się dążeniem do minimalizacji kosztów kontroli.

4.2 Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli

Kierownicy obydwu kontrolowanych jednostek nie złożyli zastrzeżeń do ustaleń opisanych w protokołach kontroli, ani do wystąpień pokontrolnych. W wystąpieniu pokontrolnym do Prezesa Polskiej Akademii Nauk wnioskowano o:

- zintensyfikowanie działań w celu zakończenia procesu wyceny składników majątku trwałego Akademii dla celów rachunkowych;
- podjęcie działań w celu uzupełnienia i uaktualnienia zapisów w tzw. bazie budynkowej ewidencji nieruchomości PAN;
- dokonanie rozliczenia oraz ujęcia w księgach rachunkowych wyników inwentaryzacji składników majątku Akademii przeprowadzonych w latach 2010 - 2011;
- możliwie szybkie doprowadzenie do zgodności ze stanem rzeczywistym zapisów w księgowej ewidencji środków trwałych PAN;
- dokonanie analizy pracy komórki finansowo-księgowej PAN pod kątem możliwości usprawnienia prac związanych z uporządkowaniem ewidencji środków trwałych;
- ustalenie przejrzystych zasad prowadzenia ewidencji zasobu nieruchomości, o której mowa w art. 72 ustawy o PAN z 2010 r., eliminujących niekonsekwencje w zapisach i zapewniających spójność w sposobie prezentowania danych;
- skuteczne zapewnienie należytych warunków organizacyjnych jednostce bezpośrednio odpowiedzialnej za prowadzenie gospodarki nieruchomościami;
- rozważenie zasadności opracowania harmonogramów realizacji zadań wynikających ze *Strategii gospodarowania nieruchomościami PAN*;
- podjęcie starań w celu intensyfikacji procesu zbywania pozostałych w dyspozycji PAN lokali mieszkalnych.

Do Dyrektora Muzeum i Instytutu Zoologii PAN zgłoszono wnioski dotyczące:

- przeprowadzenia niedokonanych dotychczas kontroli stanu technicznego budynków,
- podejmowania stosownych działań w stosunku do najemców nieterminowo uiszczających opłaty z tytułu najmu bądź dzierżawy części nieruchomości przy ul. Wilczej w Warszawie.

Dyrektor Muzeum i Instytutu Zoologii PAN w dniu 6 lutego 2012 r. poinformował o podjęciu działań mających na celu realizację wniosków pokontrolnych.

Prezes Polskiej Akademii Nauk poinformował⁵⁰ o podjęciu działań zmierzających do realizacji wszystkich otrzymanych wniosków pokontrolnych. W celu ich realizacji powołana został m.in. Główna Komisja Inwentaryzacyjna, której zadaniem jest przygotowanie do zatwierdzenia przez Prezesa PAN protokołów z weryfikacji różnic inwentaryzacyjnych stwierdzonych w toku inwentaryzacji

⁴⁹ Jednostki kontrolowane przez Delegaturę NIK w Warszawie.

⁵⁰ Pismo z dnia 1 marca 2012 r.

przeprowadzonych w latach 2009-2011. W związku z dokonaną zmianą na stanowisku Głównego Księgowego, planowana jest reorganizacja komórki finansowo-księgowej, zmierzająca do zapewnienia rzetelnego wprowadzania i weryfikacji zapisów księgowych dotyczących majątku trwałego PAN. Planowana jest również w II kwartale 2012 r. aktualizacja *Strategii*, wraz z ustaleniem realnych harmonogramów dalszych działań.

Wykaz skontrolowanych podmiotów oraz jednostek organizacyjnych NIK przeprowadzających kontrole, których wyniki wykorzystano w niniejszej

Jednostka NIK	Jednostka kontrolowana
Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji NIK	Polska Akademia Nauk
	Muzeum i Instytut Zoologii PAN w Warszawie
Delegatura NIK w Warszawie	Zakład Działalności Pomocniczej PAN w Warszawie (K/09/20, czynności kontrolne od 7 grudnia do 11 grudnia 2009 r.)
	Muzeum i Instytut Zoologii PAN w Warszawie (K/09/20, czynności kontrolne od 30 listopada do 7 grudnia 2009 r.)

Zestawienie wniosków pokontrolnych NIK skierowanych do jednostek organizacyjnych PAN

Ip.	Wniosek pokontrolny NIK	Informacja o wykonaniu wniosków na podstawie odpowiedzi adresatów na wystąpienia pokontrolne	Ocena realizacji ^{*)}
Polska Akademia Nauk. Wystąpienie pokontrolne z dnia 31 stycznia 2009 r.⁵¹ – ogólna ocena: negatywna.			
1.	Przekazywanie Prezesowi Rady Ministrów uchwał organów Polskiej Akademii Nauk.	Rozpoczęto przekazywanie Uchwał do KPRM od dnia 18 września 2009 r. ⁵²	A
2.	Możliwie szybkie skompletowanie niezbędnych informacji w bazie danych dotyczących nieruchomości.	Skompletowano bazę nieruchomości gruntowych, a jej aktualizacja jest procesem ciągłym. W odniesieniu do bazy danych obejmującej budynki i budowle, skompletowano informacje z posiadanej dokumentacji. Prezes PAN wystąpił do jednostek o przekazywanie informacji i dokumentów potwierdzających naniesienia na gruncie.	B
3.	Kontynuowanie działań w celu dokonania kompleksowej wyceny nieruchomości i urealnienia danych w ewidencji księgowej.	Wystąpiono do Ministra Infrastruktury o interpretację w tym zakresie. Przygotowywane jest również wystąpienie do Ministra Finansów.	C
4.	Zapewnienie niezbędnych warunków organizacyjnych umożliwiających właściwej komórce organizacyjnej Kancelarii PAN prowadzenie weryfikacji danych dotyczących majątku, przekazywanych w formie sprawozdań przez jednostki PAN.	Zwiększono liczbę etatów, co ma umożliwić zatrudnienie 4-5 dodatkowych specjalistów.	C
5.	Przeprowadzenie analizy i oceny adekwatności majątku trwałego powierzonego jednostkom organizacyjnym PAN do faktycznych potrzeb tych jednostek.	Przygotowano formularz określający zakres i przedmiot kontroli jednostek w zakresie adekwatności posiadanego majątku do faktycznych potrzeb oraz w zakresie zgodnego z przepisami i interesami PAN zarządzania nieruchomościami przekazanymi do użytkowania.	B
6.	Przyspieszenie procesu przygotowania umów i decyzji, na podstawie których jednostkom organizacyjnym PAN przekazywany jest majątek Akademii.	Przygotowano stosowne decyzje dla trzech instytutów PAN, których wnioski o przekazanie nieruchomości zostały zaopiniowane przez Komisję ds. gospodarowania majątkiem PAN.	B
7.	Niedopuszczenie do ponowienia się przypadków niezgodnego z obowiązującymi przepisami wydatkowania środków pozabudżetowych PAN.	Akademia zadeklarowała konsultowanie z Ministrem Finansów wydatków, co do których powstaje wątpliwość ich bezpośredniego związku z rozwojem nauki.	A
8.	Zapewnienie rzetelności postępowania w procesie zbywania nieruchomości Polskiej Akademii Nauk oraz wyeliminowanie uchybień w stosowaniu wewnętrznych procedur tego zbywania.	Przygotowano kartę kontrolną działań związanych z przygotowaniem nieruchomości do zbycia.	A
9.	Rozważenie celowości dalszego wydzierżawiania gospodarstw rolnych w Kazuniu i Górze na dotychczasowych warunkach.	Umowa dzierżawy w Górze nie została przedłużona i przygotowywany jest program zadysponowania tych gruntów. W odniesieniu do nieruchomości w Kazuniu, przedłużono umowę dzierżawy i wynegocjowano nowy czynsz dzierżawny.	A

⁵¹ KGP-41020/08.

⁵² Informacja Prezesa PAN z dnia 27 marca 2009 r. o realizacji wniosków pokontrolnych, znak KGP-453/2009-WYS.

Muzeum i Instytut Zoologii PAN w Warszawie Wystąpienie pokontrolne z dnia 4 grudnia 2008 r.⁵³ – ogólna ocena: negatywna.			
1.	Podjęcie działań mających na celu uregulowanie stanu formalno-prawnego nieruchomości użytkowanych przez Instytut oraz dokonanie wyceny administrowanych nieruchomości.	Stan formalno-prawny ma być uregulowany w porozumieniu z PAN. Natomiast wyceny majątku dokonane zostaną po otrzymaniu na ten cel środków z PAN ⁵⁴ .	A
2.	Dostosowanie Zakładowego Planu Kont do obowiązujących zasad rachunkowości, wyeliminowanie przypadków sporządzania błędnych i nietrwałych wpisów w Księdze Środków Trwałych oraz przyjęcie jednolitych zasad dotyczących sporządzania sprawozdań finansowych.	Biegły rewident potwierdził prawidłowość stosowanych zapisów księgowych, a zapisy które były sporządzone błędnie i w sposób nietrwały w ewidencyjnej Księdze Środków Trwałych zostały wyeliminowane.	A
3.	Założenie książki obiektu budowlanego budynku w Jerzwałdzie w gminie Zalewo.	Założono książkę obiektu budowlanego dla budynku w Jerzwałdzie.	A
4.	Przeprowadzanie okresowych kontroli stanu technicznego budynków oraz ich dokumentowanie w książkach obiektu budowlanego.	Podjęto działania dotyczące przeprowadzenia okresowych kontroli stanu technicznego budynków zarządzanych przez Muzeum. Jednakże ich kontynuowanie będzie zależne od wysokości środków na ten cel.	B
5.	Opracowanie i wdrożenie Regulaminu Organizacyjnego Instytutu.	Opracowano i wprowadzono Regulamin Organizacyjny Instytutu.	A
6.	Pobieranie opłat z tytułu najmu i dzierżawy przejściowo zbędnych części nieruchomości położonej przy ul. Wilczej w Warszawie, zgodnie z umową.	Sprawdzono aktualność umów i sporządzono stosowne aneksy.	A
Wnioski zawarte wystąpieniu pokontrolnym z dnia 30 grudnia 2009 r.⁵⁵			
1.	Kontynuowanie działań zmierzających do wyceny wszystkich użytkowanych gruntów.	Instytut skierował wniosek do PAN jako podmiotu będącego użytkownikiem wieczystym nieruchomości o przeprowadzenie wyceny trzech nieruchomości gruntowych. ⁵⁶	A
2.	Podjęcie skutecznych działań w celu wyegzekwowania zaległych należności z tytułu wynajmu nieruchomości.	W trakcie kontroli błędnie podano kwoty zaległości, ze względu na złe zaksięgowanie wpłat, w związku z czym zaległości faktycznie nie występują.	A

*) A – Wniosek zrealizowany.

B – Wniosek w trakcie realizacji lub częściowo zrealizowany.

C – Wniosek niezrealizowany.

⁵³ LWA-41039-2-2008.

⁵⁴ Informacja Dyrektora Muzeum i Instytutu Zoologii w Warszawie z dnia 22 grudnia 2008 r. o realizacji wniosków pokontrolnych. Pismo znak 5-0911/1/08.

⁵⁵ LWA -4111-05-02/2009.

⁵⁶ Informacja Dyrektora Muzeum i Instytutu Zoologii w Warszawie z dnia 7 stycznia 2010 r. o realizacji wniosków pokontrolnych. Pismo znak 5-0911/4/09.

Wykaz aktów prawnych dotyczących kontrolowanej tematyki

1. *Ustawa z dnia 25 kwietnia 1997 r. o Polskiej Akademii Nauk* (Dz.U. Nr 75, poz. 469 ze zm.) – obowiązywała do 31 grudnia 2010 r.
2. *Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk* (Dz.U. Nr 96, poz. 619 ze zm.).
3. *Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. Przepisy wprowadzające ustawy reformujące system nauki* (Dz.U. Nr 96, poz. 620 ze zm.).
4. *Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych* (Dz.U. Nr 249, poz. 2104 ze zm.).
5. *Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych* (Dz.U. Nr 157, poz. 1240 ze zm.).
6. *Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane* (Dz.U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623 ze zm.).
7. *Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny* (Dz.U. Nr 16, poz. 93 ze zm.).
8. *Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości* (Dz.U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223 ze zm.).
9. *Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami* (Dz.U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651 ze zm.).
10. *Ustawa z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa* (Dz.U. Nr 106, poz. 493 ze zm.).
11. *Ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o zasadach zbywania mieszkań będących własnością przedsiębiorstw państwowych, niektórych spółek handlowych z udziałem Skarbu Państwa, państwowych osób prawnych oraz niektórych mieszkań będących własnością Skarbu Państwa* (Dz. U. z 2001 r. Nr 4, poz. 24 ze zm.).
12. *Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych* (Dz.U. z 2011 r. Nr 74, poz. 397 ze zm.).
13. *Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki* (Dz.U. Nr 96, poz. 615 ze zm.).
14. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 września 1998 r. w sprawie rejestru instytutów Polskiej Akademii Nauk* (Dz. U. Nr 124, poz. 811) – obowiązywało do 30 czerwca 2011 r.
15. *Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 7 grudnia 2010 r. w sprawie rejestru instytutów naukowych Polskiej Akademii Nauk* (Dz.U. Nr 236, poz. 1558).
16. *Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 29 grudnia 2010 r. w sprawie tworzenia, łączenia, podziału, reorganizacji i likwidacji instytutów naukowych oraz tworzenia i likwidacji pomocniczych jednostek naukowych Polskiej Akademii Nauk* (Dz.U. z 2011 r. Nr 10, poz. 52).
17. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 grudnia 1998 r. w sprawie w sprawie szczegółowych zasad finansowania Polskiej Akademii Nauk oraz gospodarki finansowej jej placówek naukowych* (Dz.U. Nr 162, poz. 1140) – obowiązywało do 31 grudnia 2010 r.
18. *Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 grudnia 2010 r. w sprawie szczegółowego trybu finansowania i gospodarki finansowej Polskiej Akademii Nauk i jej instytutów naukowych* (Dz.U. Nr 254, poz. 1707) – obowiązuje od 1 stycznia 2011 r.

Lista osób zajmujących kierownicze stanowiska, odpowiedzialnych za kontrolowaną działalność

1. Polska Akademia Nauk

Prezesem Polskiej Akademii Nauk od 1 stycznia 2007 r. jest Pan prof. dr hab. Michał Kleiber.
Szefowie Kancelarii PAN:

- Pan Marek Słowikowski – od 15 lutego 2007 r. do 31 stycznia 2009 r.
- Pan Dariusz Jadowski – od 1 lutego 2009 r. do 31 sierpnia 2010 r.
- Pani Barbara Szołtyk – od 1 września 2010 r. do 14 września 2010 r. (p.o. Szefa Kancelarii PAN).
- Pan Zdzisław Hensel – od 15 września 2010 r. do 31 stycznia 2011 r., a od 1 lutego 2011 r. – Kanclerz PAN.

2. Muzeum i Instytut Zoologii PAN w Warszawie

Dyrektorem Instytutu od dnia 1 grudnia 1999 r. jest Pan prof. dr hab. Wiesław Bogdanowicz.

Wykaz organów, którym przekazano informację o wynikach kontroli

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Minister Skarbu Państwa
6. Minister Finansów
7. Minister Sprawiedliwości
8. Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego
9. Prezes Trybunału Konstytucyjnego RP
10. Prezes Narodowego Banku Polskiego
11. Rzecznik Praw Obywatelskich
12. Sejmowa Komisja Edukacji, Nauki i Młodzieży
13. Sejmowa Komisja do Spraw Kontroli Państwowej
14. Sejmowa Komisja Skarbu Państwa
15. Sejmowa Komisja Gospodarki
16. Sejmowa Komisja Finansów Publicznych
17. Sejmowa Komisja Ustawodawcza
18. Sejmowa Komisja Odpowiedzialności Konstytucyjnej
19. Senacka Komisja Gospodarki Narodowej
20. Senacka Komisja Nauki, Edukacji i Sportu
21. Szef Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego
22. Szef Centralnego Biura Antykorupcyjnego
23. Szef Biura Bezpieczeństwa Narodowego
24. Prezes Polskiej Akademii Nauk
25. Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego